

CONGRESUL AUTORITĂȚILOR LOCALE DIN MOLDOVA
str. Columna 106 A, Chișinău, Republica Moldova (secretariat)
tel: 22-35-09, Fax: 22-35-29, mob. 079588547, info@calm.md, www.calm.md

Nr. 264 din 06 septembrie 2023

**Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării
 Regionale al Republicii Moldova**

**secretariat@midr.gov.md
alexei.bosneaga@midr.gov.md**

**copie:
 Cancelaria de Stat
cancelaria@gov.md**

Aviz

*la proiectul hotărârii de Guvern cu privire la aprobarea proiectului de lege pentru modificarea
 Legii nr. 1350/2000 cu privire la activitatea arhitecturală
 (număr unic 706/MIDR/2023)*

1. Considerații generale

Congresul Autorităților Locale din Moldova (CALM) a examinat solicitarea Cancelariei de Stat Nr. 18-69-8880 din 22.08.2023 de a prezenta aviz asupra proiectului hotărârii de Guvern cu privire la aprobarea proiectului de lege pentru modificarea Legii nr. 1350/2000 cu privire la activitatea arhitecturală (număr unic 706/MIDR/2023) [în continuare - proiectul de lege].

CALM a analizat prevederile proiectului de lege prin prisma respectării principiilor constituționale ale autonomiei locale, precum și intereselor autorităților administrației publice locale, corelate cu interesele cetățeanului.

2. Legislația aplicabilă

- Constituția Republicii Moldova, adoptată la 29 iulie 1994;
- Legea privind administrația publică locală nr.436/2006;
- Legea nr. 1350/2000 cu privire la activitatea arhitecturală;
- Legea nr. 86/2000 cu privire la organizațiile necomerciale;
- Legea nr. 438/2006 privind dezvoltarea regională în Republica Moldova;
- Legea cu privire la calitatea în construcții nr.721/1996;
- Legea privind principiile urbanismului și amenajării teritoriului nr.835/1996;
- Legea cu privire la autorizarea executării lucrărilor de construcție nr.163/2010;
- Legea nr. 86/2011 cu privire la simbolurile publice;
- Legea nr.230/2022 privind dreptul de autor și drepturile conexe;
- Legea nr. 133/2011 privind protecția datelor cu caracter personal;

- Hotărârea Guvernului nr.56/2017 cu privire la Consiliul Național de Planificare a Teritoriului;
- Hotărârea Guvernului nr.329/2009 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la atestarea tehnico-profesională a specialiștilor cu activități în construcții;

3. Constatări principale:

Art. 3 (Principiile de constituire și de funcționare) din Legea nr. 86/2000 cu privire la organizațiile necomerciale stabilește că „Organizația necomercială se constituie **benevol. Nimeni nu poate fi constrâns să fondeze organizații necomerciale, să devină membru al unei asociații obștești sau să fie sancționat pentru că a fondat, pentru că este sau nu este membru al unei organizații necomerciale. Persoanele se pot asocia fără a fi obligate să-și înregistreze organizația. Organizația necomercială este liberă să își stabilească structura internă, scopurile și activitățile proprii, în condițiile legii. Organizația necomercială este liberă să solicite, să primească și să folosească mijloace financiare și materiale, din țară sau de peste hotare, în vederea realizării scopurilor statutare**”. Art. 5 (Relațiile dintre stat și organizațiile necomerciale) din aceeași lege stabilește că „Statul respectă, protejează și asigură libertatea de asociere. La oferirea sprijinului financiar, autoritățile publice se vor conduce de principiul dialogului, al transparenței, al simplității și clarității procedurilor, **al tratamentului egal, al recunoașterii particularităților diferitor categorii de organizații, al eficienței utilizării fondurilor publice și al finanțării multianuale. Autoritățile publice tratează în mod egal și nu discriminează organizațiile necomerciale. Sprijinul financiar se oferă în urma unui concurs public. Statul poate interveni în activitatea organizațiilor necomerciale doar dacă aceasta constituie o măsură necesară într-o societate democratică pentru a asigura securitatea națională, siguranța publică, apărarea ordinii sau prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății, a moralei, a drepturilor și libertăților altora**”.

Prin urmare, obligarea prin proiectul de lege la constituirea Ordinului Arhitecților din Republica Moldova, ca „organizație necomercială, cu forma juridică de organizare „Asociație Obștească”, constituită **benevol de fondatori**”, și cu o structură predefinită, admite următoarele derogări:

- constituie o ingerință disproporționată în dreptul la libera asociere și care nu este necesară „pentru a asigura securitatea națională, siguranța publică, apărarea ordinii sau prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății, a moralei, a drepturilor și libertăților altora”;
- constituie o imixtiune în dreptul organizației necomerciale de a-și stabili de sinestător structura internă, scopurile și activitățile proprii;
- încalcă principiul tratamentului egal și discriminează alte organizațiile necomerciale, prin acordarea unor privilegii legale (de ex. finanțarea nerambursabilă, participarea în concursuri publice ș.a.);
- se acordă distincția pentru finanțare nerambursabilă cu abaterea de la concurs public;
- se acordă prerogative improprii unei organizații necomerciale, caracteristice unor instituții/autorități publice și discriminatorii față de alte organizații necomerciale

(ținerea Registrului arhitecților, participarea la procesul de atestare profesională, prin acordarea scrisorilor de recomandare arhitecților pentru atestare și obținerea dreptului de semnătură, de asemenea, pentru participarea la concursuri publice pentru ocuparea funcțiilor publice de arhitecți-șefi în raioane, municipii și orașe).

- constituie o imixtiune în autonomia locală prin impunerea participării obligatorii în comisiile de concurs „organizate de administrațiile publice locale”. Includerea reprezentanților unor asociații obștești (Ordinului Arhitecților, Uniunii Arhitecților) în comisii de concurs, inclusiv pentru selectarea arhitectului-șef a raioanelor, municipiilor și orașelor poate fi, potrivit Constituției, doar un drept al APL și nu o obligație;
- crează premise de concurență neloială și chiar rivalitate cu alte organizații necomerciale profesionale, în primul rând cu Uniunea Arhitecților, ceea ce în sine constituie un factor care va afecta breasla profesională și va pereclita apărarea intereselor legitime ale arhitecților.

Art. 20 alin. (1) specifică expres că „În domeniul arhitecturii și urbanismului activează Uniunea Arhitecților din Republica Moldova și Ordinul Arhitecților din Republica Moldova”, iar la art. 20¹ alin. (8) se indică că „*Prezenta lege nu limitează dreptul de liberă aderare a arhitecților la alte forme de asociere profesională*”. Astfel, legea admite că pot să activeze paralel și Uniunea și Ordinul, și alte asociații profesionale, însă în proiectul de lege se dezvoltă (un întreg capital distinct) numai cu reglementări care țin de Ordinul Arhitecților din Republica Moldova.

Considerăm, că pentru a nu admite derogările sus-menționate, prin proiectul de lege, se poate constitui un organ de autoadministrare al arhitecților (poate fi același Ordin al Arhitecților), în mod similar, cum există „Uniunea Avocaților” conform Legii nr. 1260/2002 cu privire la avocatură, sau „Camera Notarială”, conform Legii nr. 69/2016 cu privire la organizarea activității notarilor.

4. Propuneri asupra proiectului de lege.

Se propun atenției următoarele observații, modificări și completări ale proiectului de lege:

4.1. Referitor la Art. I (pct. 2. *La Articolul 2: noțiunea „obiect arhitectural - obiect urbanistic, construcție, complex de construcții, obiecte de amenajare sau artă horticolă, realizate în baza proiectului și a documentației de execuție”*; coroborată cu noțiunea de „*atestare – procedura de evaluare a nivelului și a calității pregătirii profesionale în domeniul arhitecturii, amenajării teritoriului și urbanismului, prin care o comisie de atestare, specialiști în domeniu, recunoaște oficial competența profesională a candidatului și îi acordă dreptul de semnătură*”) menționăm, că crearea/elaborarea/realizarea „*artei horticole*” poate fi efectuată doar de specialiști atestați. Însă nici proiectul de lege și nici Regulamentul cu privire la atestarea tehnico-profesională a specialiștilor cu activități în construcții, aprobat prin hotărârea de Guvern nr. 329/2009, nu prevede că arhitecții sau alți specialiști să se ateste în domeniul artei horticole. De asemenea, legislația nu conține noțiunea de „*artă horticolă*”. Prin urmare, se impune introducerea noțiunii de „*artă horticolă*” în proiectul de lege și respectiv, ulterior, completarea hotărârii de Guvern nr. 329/2009.

4.2. Referitor la Art. I (pct. 2. **Ordinul Arhitecților din Republica Moldova** - organizație necomercială, cu forma juridică de organizare „Asociație Obștească”, constituită benevol de fondatori în vederea realizării în direcția relevantă a activității profesionale și activității de utilitate publică pentru care a fost constituită) și celelalte norme conexe din proiectul de lege, reiterăm, că **pentru a nu se admite derogările menționate *supra*, prin proiectul de lege, se poate constitui un organ de autoadministrare al arhitecților (poate fi același Ordin al Arhitecților), în mod similar, cum există „Uniunea Avocaților” conform Legii nr. 1260/2002 cu privire la avocatură, sau „Camera Notarială”, conform Legii nr. 69/2016 cu privire la organizarea activității notarilor. În acest sens, propunem substituirea tuturor normelor conexe din proiectul de lege ce vizează „Ordinul Arhitecților” sub aspectul constituirii și activității acestuia ca organ de autoadministrare al arhitecților.**

4.3. Referitor la pct. 4 (*Articolul 4 va avea următorul cuprins: „(1) Crearea obiectului arhitectural este un act complex de creație tehnică și estetică, un sistem de funcțiuni și de furnizare de servicii, care include și elaborarea lucrărilor la faza de anteproiect, argumentarea investițiilor, definitivarea soluției arhitecturale, elaborarea, participarea la avizarea și aprobarea proiectului și a documentației de execuție, la realizarea și recepția obiectului în modul stabilit, efectuarea supravegherii de autor, coordonarea studiilor și documentațiilor conexe întocmite de alți specialiști, studii, teme și programe de cercetare, proiectare și concursuri, documentații tehnice, machete, relevee și alte asemenea activități), considerăm că activitatea: „argumentarea investițiilor” este prerogativa exclusivă a investitorilor și nu ține de „crearea obiectului arhitectural”, impunându-se ajustările de rigoare.*

4.4.1. În contextul prevederilor art. 5 alin. (3) (*„Concursurile arhitecturale și urbanistice se desfășoară în mod obligatoriu în cazurile de: a) amplasare și proiectare a obiectelor de importanță națională, regională (inclusiv regiuni de dezvoltate) și locală (raională, municipală, comunală/intercomunală, etc.), precum și a obiectelor situate în zonele adiacente drumurilor naționale, finanțate atât din mijloacele publice, cât și din alte surse”*), se recomandă precizarea modului de determinare a obiectelor de importanță locală, regională, națională, în sensul vizat de proiectul de lege.

4.4.2. Referitor la pct. 5 (*„art. 5 alin. (5) Necesitatea unor astfel de concursuri este determinată în conformitate cu cerințele legislației în domeniul amenajării teritoriului și urbanismului, prin deciziile organelor executive centrale și locale, ale organelor executive ale consiliilor locale, precum și la inițiativa clienților și asociațiilor de arhitecți profesioniști*) este necesară substituirea cuvântului „organelor” (executive ale consiliilor locale) cu cuvântul „autorităților” (terminologia Legii nr. 436/2006, art. 1).

4.4.3. Referitor la pct. 5 (*„art. 5 alin. (6) În cazul achizițiilor publice și al concursurilor de soluții în domeniul arhitecturii, amenajării teritoriului și urbanismului, cel puțin o treime din numărul membrilor comisiei de evaluare sau ai juriului trebuie să fie arhitecți, dintre care un reprezentant al Ordinului Arhitecților, un reprezentant al Uniunii Arhitecților și un reprezentant al administrației publice locale responsabil de realizarea politicii de stat și locale în domeniul arhitecturii, amenajării teritoriului și urbanismului*) este necesară substituirea sitagmelor „**Ordinului Arhitecților, un reprezentant al Uniunii Arhitecților**” în sensul că aceștea „se

recomandă pentru a fi incluși în comisile de concurs”. Includerea obligatorie a unor reprezentanți ai asociațiilor obștești în comisia de concurs poate fi, reieșind din autonomia locală potrivit Constituției, doar un drept al APL și nu o obligație.

4.5.1. În pct. 6 (Articolul 6: 1) alineatul (1) va avea următorul cuprins: „(1) În scopul îmbunătățirii deciziei în domeniul arhitecturii, amenajării teritoriului și urbanismului pentru regiunile de dezvoltare, raioane, municipii, orașe și orașe-poli de creștere și pentru a evita orice subiectivism asupra deciziilor, cât și pentru a utiliza experiența profesională a specialiștilor în domeniu, la propunerea arhitectului-șef al unității teritorial-administrative, vor fi create consilii arhitectural-urbanistice, care își desfășoară activitatea în conformitate cu regulamentele lor, aprobate de autoritatea administrației publice locale, după avizarea de către autoritatea administrației publice centrale în domeniul arhitecturii, amenajării teritoriului și urbanismului) este necesară substituirea cuvintelor „avizarea de către autoritatea” cu cuvintele „notificarea autorității”. După notificare, după caz, autoritatea administrației publice centrale în domeniul arhitecturii, amenajării teritoriului și urbanismului va putea înainta sesizări sau propuneri, în condițiile Codului administrativ.

4.5.2. În pct. 6 (art. 6 alin. (2) „(2) Avizul favorabil al consiliului arhitectural-urbanistic este obligatoriu pentru amplasarea și determinarea soluției spațial-planimetrice a tuturor obiectelor sociale și publice în unitățile teritorial-administrative, a obiectelor pentru care, prin certificatul de urbanism, a fost solicitată elaborarea unui plan urbanistic zonal sau de detaliu, precum și a obiectelor amplasate în zonele administrative ale unității teritorial-administrative, în parcuri, scuaruri, curdoniere verzi, zone protejate, etc. Avizele eliberate de consiliul arhitectural-urbanistic se supun deliberării și aprobării de Consiliile locale)” cuvintele „în parcuri, scuaruri, curdoniere verzi” se propun a fi substituite cu cuvintele „în spațiile verzi clasificate”, iar cuvintele „și aprobării” urmează a fi completate cu cuvintele „la etapa examinării planurilor urbanistice zonale sau de detaliu”. Spațiile verzi clasificate conform art. 16 din Legea nr. 591/1999 cuprind un spectru mai larg de categorii de spații verzi, după funcții și moduri de folosință. Avizele consiliilor arhitectural-urbanistice sunt niște concluzii/opinii consultative ale profesioniștilor în domeniu, de care factorul de decizie (consiliul local) urmează să ia act în procesul de aprobare a documentației de urbanism respective. Prin urmare, acestea nu trebuie aprobate, fiind parte a procedurii administrative, totodată, examinarea acestora de către consiliile locale are loc cu ocazia adoptării deciziilor de aprobare a documentației de urbanism, examinarea repetată a acestor avize nu se justifică sub nicio formă.

4.6.1. La pct. 8 (Se completează cu articolele 7/1 și 7/2 , cu următorul cuprins: „Articolul 7/1 . Dreptul de semnătură (2) Dreptul de semnătură implică asumarea de către persoana care îl exercită, responsabilități profesionale față de **client** și autoritățile publice cu privire la calitatea soluțiilor propuse, proiectate și executate, conform actelor normative în vigoare și normativelor în domeniu) se propune unificarea terminologiei „client” – „beneficiar” (în unele norme se utilizează termenul „client” (art. 5 alin. (5), art. 7 alin. (5), art. 7/1 alin. (2) iar în altele „beneficiar” (art. 5 alin. (2), art. 7 alin. (6).

4.6.2. La pct. 8 (Art. 7¹ alin. (4) „Dreptul de semnătură se exercită olograf și electronic, cu menționarea clară a numelui, prenumelui și a numărului de înregistrare din certificatul de atestare tehnico-profesională” menționăm, că Legea privind identificarea electronică și serviciile de încredere, nr. 124/2022, nu specifică/stabilește posibilitatea ca semnătura electronică să conțină „a numărului de înregistrare din certificatul de atestare tehnico-profesională”. În acest, sens, se propune ajustarea corespunzătoare, ori amendarea Legii nr. 124/2022. Conjuncția „și” la prima menționare în normă se propune a fi înlocuită cu conjuncția disjunctivă „sau”.

4.6.3. Pct. 8 (Se completează cu articolele 7/1 și 7/2 , cu următorul cuprins: „Articolul 7/1. Dreptul de semnătură (6) Cetățenii din alte state, care dețin titlul de arhitect în baza diplomei în sistem integrat de licență sau cu alt document similar care respectă condițiile de echivalență stabilite prin acte normative specifice, eliberat de instituțiile de învățământ superior recunoscute de Republica Moldova, inclusiv certificate de atestare, autorizații, etc., care acordă dreptul de semnătură pentru domeniile menționate la alin. (1) și (3), au drept de semnătură în aceleași condiții ca și cetățenii Republicii Moldova) se propune completarea cu cuvintele „(după atestarea și obținerea certificatului de atestare tehnico-profesională)”. Această precizare este necesară pentru a asigura o egalitate de tratament a arhitecților din Republica Moldova cu cei din alte state, să nu se interpreteze că arhitecții din străinătate sunt scutiți de regula de atestare și de obținere a certificatului de atestare tehnico-profesională.

4.7.1. La pct. 10 (La Articolul 19: 3) alineatul (4) va avea următorul cuprins: „(4) Dreptul de a participa la concursul pentru deținerea funcției de arhitect-șef al: raionului, regiunii de dezvoltare (după caz), municipiului, orașului îl au arhitecții sau urbanistii, atestați (cu drept de semnătură), cu studii de licență și de master ori studii postuniversitare în domeniul amenajării teritoriului, urbanismului și arhitecturii) se propune completarea conjuncției disjunctive „ori” cu cuvintele „studii de licență și” (în caz contrar ar putea fi valabilă interpretarea că ar fi suficiente doar „studiile postuniversitare în domeniul amenajării teritoriului, urbanismului și arhitecturii”). Totodată, menționăm, că atribuțiile arhitectului-șef, prevăzute atât la alin. (6) din proiectul de lege, cât și în Legea privind autorizarea executării lucrărilor de construcție, nr. 163/2010, Legea privind principiile urbanismului și amenajării teritoriului, nr. 835/1996, și în proiectul Codului Urbanismului și Construcțiilor, nu impune atestarea, ci doar competențe manageriale (aprobă, avizează, verifică documentația de urbanism/proiect, acte permissive etc).

4.7.2. La pct. 10 (La Articolul 19: 4) se completează cu alineatele (5) – (10) cu următorul cuprins: (8) Arhitectul-șef este coordonatorul tuturor activităților de amenajare a teritoriului și de dezvoltare urbanistică generală a localității, este subordonat direct Primarului și colaborează cu toate compartimentele din cadrul Primăriei și cu serviciile publice de sub autoritatea Consiliului local al administrației publice locale) se propune substituirea cuvintelor „de amenajare a teritoriului și de dezvoltare urbanistică generală” cu textul „activităților prevăzute la alin. (6)”. În același articol (19), pentru a desemna competența arhitectului-șef se utilizează diferite terminologii și chiar având un conținut diferit (la alin. (6) se stabilește că „Arhitectul-șef desfășoară o activitate de interes public, ale cărei scopuri

principale sunt dezvoltarea durabilă a comunității, coordonarea activităților de dezvoltare teritorială (amenajarea teritoriului și urbanism), protejarea valorilor de patrimoniu și a calității arhitecturale la nivelul unității administrativ-teritoriale”.

4.7.3. În pct. 10 (Articolul 19: 4) se completează cu alineatele (5) – (10) cu următorul cuprins: (10) *În scopul încurajării cooperării între comunități și susținerea coeziunii teritoriale, dezvoltării urbane și rurale durabile, precum și în cazul neocupării funcțiilor de arhitect-șef din cadrul administrațiilor publice locale din localitățile din componența unității teritorial-administrative, din cauza lipsei de specialiști în domeniul amenajării teritoriului, urbanismului și arhitecturii, precum și în vederea asigurării furnizării în comun a serviciilor publice specifice domeniului amenajarea teritoriului, urbanism și arhitectură (inclusiv elaborarea și implementarea documentațiilor de amenajare a teritoriului și de urbanism necesară pentru dezvoltarea durabilă a localităților urbane și rurale), ori prestarea, în general, a activităților specifice arhitectului-șef, se constituie asociații de dezvoltare intercomunitară, la decizia consiliilor locale ale administrațiilor publice locale, în condițiile Legii nr. 436/2006 privind administrația publică locală”) după cuvintele „componența unității teritorial-administrative” urmează a fi completate cu cuvintele „de nivelul doi sau de nivel special”, precum și urmează a fi substituite cuvintele „ale administrațiilor publice locale” cu cuvântul „interesate”.*

4.7.4. La pct. 10 (art. 19 alin. (9) *Arhitectul-șef asigură elaborarea și respectarea planurilor urbanistice generale, zonale și de detaliu, conformitatea autorizațiilor de construire/desființare cu prevederile documentațiilor de urbanism, organizează și coordonează activitatea de informare și consultare a populației în procesul de elaborare sau revizuire a planurilor urbanistice generale și de detaliu) se propune completarea după cuvintele „documentațiilor de urbanism” cu cuvântul „aprobate”.*

4.8.1. La pct. 12 (art. 20¹ alin. „(6) *Statul, în condițiile Legii nr.86/2020, acordă sprijin financiar și material pentru dezvoltarea organizațională a Ordinului Arhitecților și pentru implementarea proiectelor conform priorităților stabilite de Guvern pentru fiecare domeniu de dezvoltare. Resursele alocate în acest scop sunt prevăzute în bugetul de stat și în bugetele unităților administrativ-teritoriale”* reiterăm, că distingerea unei asociații obștești concrete în acordarea sprijinului financiar și material din resursele publice încalcă regula prevăzută de Legea nr. 86/2000 care stabilește acordarea sprijinului financiar (prin concurs).

4.8.2. Pct. 12 (art. 20¹ alin. (14) *În vederea protejării dreptului de autor Ordinul Arhitecților va crea în cadrul său un serviciu pentru prevenirea și combaterea plagiatului sau fake-urilor în arhitectură și design) urmează a fi reexaminat în comun cu autoritatea abilitată pentru înregistrarea/înscrierea dreptului de autor și a drepturilor conexe (Agenția de Stat pentru Proprietatea Intelectuală) sub aspectul că domeniul/mecanismele de protecție a dreptului de autor și conexe sunt obiectul Legii privind dreptul de autor și drepturile conexe, nr. 230/2022.*

4.8.3. La pct. 12 (alin. (9) *În Ordinul Arhitecților pot adera practicieni și specialiști din alte domenii, care au adus o contribuție semnificativă la dezvoltarea Ordinului Arhitecților, în proiectare, construcție, cercetare științifică în domeniul arhitecturii, amenajării teritoriului și*

urbanismului, sisteme geoinformaționale, protejarea monumentelor istorice, istorie și arheologie), în caz de funcționare ca organ de autoadministrare al arhitecților, se propune completarea cu cuvintele „conform statutului Ordinului”.

4.8.4. La pct. 12 (art. 20/2. Atribuțiile Ordinului Arhitecților (1) Ordinul Arhitecților are următoarele atribuții: k) gestionează Registrul Național al Arhitecților) considerăm că o asemenea atribuție nu poate fi încredințată uneia dintre asociațiile obștești și ar putea fi încredințată Ordinului Arhitecților doar în cazul în care va fi acționa ca organ de autoadministrare al arhitecților.

4.8.5. La pct. 12 (art. 20² alin. (1) lit. n) participă la concursurile organizate de administrațiile publice locale pentru ocuparea funcțiilor de arhitecți șefi a raioanelor, municipiilor și orașelor) se propune completarea cu cuvintele „la decizia autorităților administrației publice locale”.

4.8.6. La pct. 12 (Art. 20⁹) alin. (1) „La nivelul regiunilor de dezvoltare Nord, Centru, Sud, Unitatea Teritorială Autonomă Găgăuzia (Gagauz-Yeri), municipiul Chișinău, cu cel puțin 25 de membri, precum și în municipii și orașe după caz, se vor înființa prin liberă asociere filiale teritoriale ale Ordinului Arhitecților” intră în contradicție cu alin. (3) care stabilește că „în cadrul unui raion sau într-o zonă formată din două sau mai multe raioane limitrofe, precum și în municipiul Chișinău se poate înființa o singură filială a Ordinului Arhitecților”. Soluția ar putea fi excluderea din proiect a referințelor privind crearea filialelor pe bază de raion.

În contextul celor expuse, susținem aprobarea proiectului de lege, cu propunerile sus-menționate de ajustare, modificare și completare.

Cu respect,

Viorel FURDUI
Director Executiv al CALM

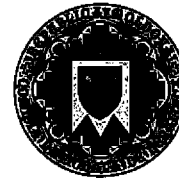
Ex. Igor Cristal, expert CALM
igor.cristal@calm.md

COMISIA NAȚIONALĂ DE HERALDICĂ
DE PE LÂNGĂ PREȘEDINTELE REPUBLICII MOLDOVA

Bd. Ștefan cel Mare și Sfânt, nr. 154, MD-2073 Chișinău

E-mail: comisia_heraldica@prm.md

13 septembrie 2023

Nr. 04-19-345

**Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării
Regionale**

Cancelaria de Stat a Republicii Moldova

La solicitarea Cancelariei de Stat a Republicii Moldova nr. 18-69-8880 din 21 august 2023, în urma examinării *proiectului de hotărâre a guvernului cu privire la aprobarea proiectului de lege pentru modificarea Legii nr. 1350/2000 cu privire la activitatea arhitecturală (număr unic 706/MIDR/2023)*, Comisia Națională de Heraldică de pe lângă Președintele Republicii Moldova Vă comunică lipsa obiecțiilor.

Cu deosebit respect,

Mariana ȘLAPAC,
Președintele Comisiei

MINISTERUL INFRASTRUCTURII ȘI DEZVOLTĂRII REGIONALE AL REPUBLICII MOLDOVA	
Nr. de intrare	10078
Indexul	
" 13 "	09 2023

Nr. 264 din 06 septembrie 2023

**Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării
Regionale al Republicii Moldova**

secretariat@midr.gov.md
alexei.bosneaga@midr.gov.md

copie:
Cancelaria de Stat
cancelaria@gov.md

Aviz

*la proiectul hotărârii de Guvern cu privire la aprobarea proiectului de lege pentru modificarea
Legii nr. 1350/2000 cu privire la activitatea arhitecturală
(număr unic 706/MIDR/2023)*

1. Considerații generale

Congresul Autorităților Locale din Moldova (CALM) a examinat solicitarea Cancelariei de Stat Nr. 18-69-8880 din 22.08.2023 de a prezenta aviz asupra proiectului hotărârii de Guvern cu privire la aprobarea proiectului de lege pentru modificarea Legii nr. 1350/2000 cu privire la activitatea arhitecturală (număr unic 706/MIDR/2023) [în continuare - proiectul de lege].

CALM a analizat prevederile proiectului de lege prin prisma respectării principiilor constituționale ale autonomiei locale, precum și intereselor autorităților administrației publice locale, corelate cu interesele cetățeanului.

2. Legislația aplicabilă

- Constituția Republicii Moldova, adoptată la 29 iulie 1994;
- Legea privind administrația publică locală nr.436/2006;
- Legea nr. 1350/2000 cu privire la activitatea arhitecturală;
- Legea nr. 86/2000 cu privire la organizațiile necomerciale;
- Legea nr. 438/2006 privind dezvoltarea regională în Republica Moldova;
- Legea cu privire la calitatea în construcții nr.721/1996;
- Legea privind principiile urbanismului și amenajării teritoriului nr.835/1996;
- Legea cu privire la autorizarea executării lucrărilor de construcție nr.163/2010;
- Legea nr. 86/2011 cu privire la simbolurile publice;
- Legea nr.230/2022 privind dreptul de autor și drepturile conexe;
- Legea nr. 133/2011 privind protecția datelor cu caracter personal;

- Hotărârea Guvernului nr.56/2017 cu privire la Consiliul Național de Planificare a Teritoriului;
- Hotărârea Guvernului nr.329/2009 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la atestarea tehnico-profesională a specialiștilor cu activități în construcții;

3. Constatări principale:

Art. 3 (Principiile de constituire și de funcționare) din Legea nr. 86/2000 cu privire la organizațiile necomerciale stabilește că „Organizația necomercială se constituie **benevol. Nimeni nu poate fi constrâns să fondeze organizații necomerciale, să devină membru al unei asociații obștești sau să fie sancționat pentru că a fondat, pentru că este sau nu este membru al unei organizații necomerciale. Persoanele se pot asocia fără a fi obligate să-și înregistreze organizația. Organizația necomercială este liberă să își stabilească structura internă, scopurile și activitățile proprii, în condițiile legii. Organizația necomercială este liberă să solicite, să primească și să folosească mijloace financiare și materiale, din țară sau de peste hotare, în vederea realizării scopurilor statutare**”. Art. 5 (Relațiile dintre stat și organizațiile necomerciale) din aceeași lege stabilește că „Statul respectă, protejează și asigură libertatea de asociere. La oferirea sprijinului financiar, autoritățile publice se vor conduce de principiul dialogului, al transparenței, al simplității și clarității procedurilor, **al tratamentului egal, al recunoașterii particularităților diferitor categorii de organizații, al eficienței utilizării fondurilor publice și al finanțării multianuale. Autoritățile publice tratează în mod egal și nu discriminează organizațiile necomerciale. Sprijinul financiar se oferă în urma unui concurs public. Statul poate interveni în activitatea organizațiilor necomerciale doar dacă aceasta constituie o măsură necesară într-o societate democratică pentru a asigura securitatea națională, siguranța publică, apărarea ordinii sau prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății, a moralei, a drepturilor și libertăților altora**”.

Prin urmare, obligarea prin proiectul de lege la constituirea Ordinului Arhitecților din Republica Moldova, ca „organizație necomercială, cu forma juridică de organizare „Asociație Obștească”, constituită **benevol de fondatori**”, și cu o structură predefinită, admite următoarele derogări:

- constituie o ingerință disproporționată în dreptul la libera asociere și care nu este necesară „pentru a asigura securitatea națională, siguranța publică, apărarea ordinii sau prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății, a moralei, a drepturilor și libertăților altora”;
- constituie o imixtiune în dreptul organizației necomerciale de a-și stabili de sinestator structura internă, scopurile și activitățile proprii;
- încalcă principiul tratamentului egal și discriminează alte organizațiile necomerciale, prin acordarea unor privilegii legale (de ex. finanțarea nerambursabilă, participarea în concursuri publice ș.a.);
- se acordă distincția pentru finanțare nerambursabilă cu abaterea de la concurs public;
- se acordă prerogative improprie unei organizații necomerciale, caracteristice unor instituții/autorități publice și discriminatorii față de alte organizații necomerciale

(ținerea Registrului arhitecților, participarea la procesul de atestare profesională, prin acordarea scrisorilor de recomandare arhitecților pentru atestare și obținerea dreptului de semnătură, de asemenea, pentru participarea la concursuri publice pentru ocuparea funcțiilor publice de arhitecți-șefi în raioane, municipii și orașe).

- constituie o imixtiune în autonomia locală prin impunerea participării obligatorii în comisiile de concurs „organizate de administrațiile publice locale”. Includerea reprezentanților unor asociații obștești (Ordinului Arhitecților, Uniunii Arhitecților) în comisii de concurs, inclusiv pentru selectarea arhitectului-șef a raioanelor, municipiilor și orașelor poate fi, potrivit Constituției, doar un drept al APL și nu o obligație;
- crează premise de concurență neloială și chiar rivalitate cu alte organizații necomerciale profesionale, în primul rând cu Uniunea Arhitecților, ceea ce în sine constituie un factor care va afecta breasla profesională și va pereclita apărarea intereselor legitime ale arhitecților.

Art. 20 alin. (1) specifică expres că „În domeniul arhitecturii și urbanismului activează Uniunea Arhitecților din Republica Moldova și Ordinul Arhitecților din Republica Moldova”, iar la art. 20¹ alin. (8) se indică că „Prezenta lege nu limitează dreptul de liberă aderare a arhitecților la alte forme de asociere profesională”. Astfel, legea admite că pot să activeze paralel și Uniunea și Ordinul, și alte asociații profesionale, însă în proiectul de lege se dezvoltă (un întreg capital distinct) numai cu reglementări care țin de Ordinul Arhitecților din Republica Moldova.

Considerăm, că pentru a nu admite derogările sus-menționate, prin proiectul de lege, se poate constitui un organ de autoadministrare al arhitecților (poate fi același Ordin al Arhitecților), în mod similar, cum există „Uniunea Avocaților” conform Legii nr. 1260/2002 cu privire la avocatură, sau „Camera Notarială”, conform Legii nr. 69/2016 cu privire la organizarea activității notarilor.

4. Propuneri asupra proiectului de lege.

Se propun atenției următoarele observații, modificări și completări ale proiectului de lege:

4.1. Referitor la Art. I (pct. 2. La Articolul 2: noțiunea „obiect arhitectural - obiect urbanistic, construcție, complex de construcții, obiecte de amenajare sau artă horticolă, realizate în baza proiectului și a documentației de execuție”; coroborată cu noțiunea de „atestare – procedura de evaluare a nivelului și a calității pregătirii profesionale în domeniul arhitecturii, amenajării teritoriului și urbanismului, prin care o comisie de atestare, specialiști în domeniu, recunoaște oficial competența profesională a candidatului și îi acordă dreptul de semnătură”) menționăm, că crearea/elaborarea/realizarea „artei horticole” poate fi efectuată doar de specialiști atestați. Însă nici proiectul de lege și nici Regulamentul cu privire la atestarea tehnico-profesională a specialiștilor cu activități în construcții, aprobat prin hotărârea de Guvern nr. 329/2009, nu prevede că arhitecții sau alți specialiști să se ateste în domeniul artei horticole. De asemenea, legislația nu conține noțiunea de „artă horticolă”. Prin urmare, se impune introducerea noțiunii de „artă horticolă” în proiectul de lege și respectiv, ulterior, completarea hotărârii de Guvern nr. 329/2009.

4.2. Referitor la Art. I (pct. 2. **Ordinul Arhitecților din Republica Moldova** - organizație necomercială, cu forma juridică de organizare „Asociație Obștească”, constituită benevol de fondatori în vederea realizării în direcția relevantă a activității profesionale și activității de utilitate publică pentru care a fost constituită) și celelalte norme conexe din proiectul de lege, reiterăm, că **pentru a nu se admite derogările menționate *supra*, prin proiectul de lege, se poate constitui un organ de autoadministrare al arhitecților (poate fi același Ordin al Arhitecților), în mod similar, cum există „Uniunea Avocaților” conform Legii nr. 1260/2002 cu privire la avocatură, sau „Camera Notarială”, conform Legii nr. 69/2016 cu privire la organizarea activității notarilor. În acest sens, propunem substituirea tuturor normelor conexe din proiectul de lege ce vizează „Ordinul Arhitecților” sub aspectul constituirii și activității acestuia ca organ de autoadministrare al arhitecților.**

4.3. Referitor la pct. 4 (*Articolul 4 va avea următorul cuprins: „(1) Crearea obiectului arhitectural este un act complex de creație tehnică și estetică, un sistem de funcțiuni și de furnizare de servicii, care include și elaborarea lucrărilor la faza de anteproiect, argumentarea investițiilor, definitivarea soluției arhitecturale, elaborarea, participarea la avizarea și aprobarea proiectului și a documentației de execuție, la realizarea și recepția obiectului în modul stabilit, efectuarea supravegherii de autor, coordonarea studiilor și documentațiilor conexe întocmite de alți specialiști, studii, teme și programe de cercetare, proiectare și concursuri, documentații tehnice, machete, relevee și alte asemenea activități), considerăm că activitatea: „argumentarea investițiilor” este prerogativa exclusivă a investitorilor și nu ține de „crearea obiectului arhitectural”, impunându-se ajustările de rigoare.*

4.4.1. În contextul prevederilor art. 5 alin. (3) (*„Concursurile arhitecturale și urbanistice se desfășoară în mod obligatoriu în cazurile de: a) amplasare și proiectare a obiectelor de importanță națională, regională (inclusiv regiuni de dezvoltate) și locală (raională, municipală, comunală/intercomunală, etc.), precum și a obiectelor situate în zonele adiacente drumurilor naționale, finanțate atât din mijloacele publice, cât și din alte surse”*), se recomandă precizarea modului de determinare a obiectelor de importanță locală, regională, națională, în sensul vizat de proiectul de lege.

4.4.2. Referitor la pct. 5 (*„art. 5 alin. (5) Necesitatea unor astfel de concursuri este determinată în conformitate cu cerințele legislației în domeniul amenajării teritoriului și urbanismului, prin deciziile organelor executive centrale și locale, ale **organelor** executive ale consiliilor locale, precum și la inițiativa clienților și asociațiilor de arhitecți profesioniști*) este necesară substituirea cuvântului „organelor” (executive ale consiliilor locale) cu cuvântul „autorităților” (terminologia Legii nr. 436/2006, art. 1).

4.4.3. Referitor la pct. 5 (*„art. 5 alin. (6) În cazul achizițiilor publice și al concursurilor de soluții în domeniul arhitecturii, amenajării teritoriului și urbanismului, cel puțin o treime din numărul membrilor comisiei de evaluare sau ai juriului trebuie să fie arhitecți, dintre care un reprezentant al Ordinului Arhitecților, un reprezentant al Uniunii Arhitecților și un reprezentant al administrației publice locale responsabil de realizarea politicii de stat și locale în domeniul arhitecturii, amenajării teritoriului și urbanismului*) este necesară substituirea sitagmelor „**Ordinului Arhitecților, un reprezentant al Uniunii Arhitecților**” în sensul că aceștea „se

recomandă pentru a fi incluși în comisile de concurs”. Includerea obligatorie a unor reprezentanți ai asociațiilor obștești în comisia de concurs poate fi, reieșind din autonomia locală potrivit Constituției, doar un drept al APL și nu o obligație.

4.5.1. În pct. 6 (Articolul 6: 1) alineatul (1) va avea următorul cuprins: „(1) În scopul îmbunătățirii deciziei în domeniul arhitecturii, amenajării teritoriului și urbanismului pentru regiunile de dezvoltare, raioane, municipii, orașe și orașe-poli de creștere și pentru a evita orice subiectivism asupra deciziilor, cât și pentru a utiliza experiența profesională a specialiștilor în domeniu, la propunerea arhitectului-șef al unității teritorial-administrative, vor fi create consilii arhitectural-urbanistice, care își desfășoară activitatea în conformitate cu regulamentele lor, aprobate de autoritatea administrației publice locale, după avizarea de către autoritatea administrației publice centrale în domeniul arhitecturii, amenajării teritoriului și urbanismului) este necesară substituirea cuvintelor „avizarea de către autoritatea” cu cuvintele „notificarea autorității”. După notificare, după caz, autoritatea administrației publice centrale în domeniul arhitecturii, amenajării teritoriului și urbanismului va putea înainta sesizări sau propuneri, în condițiile Codului administrativ.

4.5.2. În pct. 6 (art. 6 alin. (2) „(2) Avizul favorabil al consiliului arhitectural-urbanistic este obligatoriu pentru amplasarea și determinarea soluției spațial-planimetrice a tuturor obiectelor sociale și publice în unitățile teritorial-administrative, a obiectelor pentru care, prin certificatul de urbanism, a fost solicitată elaborarea unui plan urbanistic zonal sau de detaliu, precum și a obiectelor amplasate în zonele administrative ale unității teritorial-administrative, în parcuri, scuaruri, curdoniere verzi, zone protejate, etc. Avizele eliberate de consiliul arhitectural-urbanistic se supun deliberării și aprobării de Consiliile locale)” cuvintele „în parcuri, scuaruri, curdoniere verzi” se propun a fi substituite cu cuvintele „în spațiile verzi clasificate”, iar cuvintele „și aprobării” urmează a fi completate cu cuvintele „la etapa examinării planurilor urbanistice zonale sau de detaliu”. Spațiile verzi clasificate conform art. 16 din Legea nr. 591/1999 cuprind un spectru mai larg de categorii de spații verzi, după funcții și moduri de folosință. Avizele consiliilor arhitectural-urbanistice sunt niște concluzii/opinii consultative ale specialiștilor în domeniu, de care factorul de decizie (consiliul local) urmează să ia act în procesul de aprobare a documentației de urbanism respective. Prin urmare, acestea nu trebuie aprobate, fiind parte a procedurii administrative, totodată, examinarea acestora de către consiliile locale are loc cu ocazia adoptării deciziilor de aprobare a documentației de urbanism, examinarea repetată a acestor avize nu se justifică sub nicio formă.

4.6.1. La pct. 8 (Se completează cu articolele 7/1 și 7/2 , cu următorul cuprins: „Articolul 7/1 . Dreptul de semnătură (2) Dreptul de semnătură implică asumarea de către persoana care îl exercită, responsabilități profesionale față de client și autoritățile publice cu privire la calitatea soluțiilor propuse, proiectate și executate, conform actelor normative în vigoare și normativelor în domeniu) se propune unificarea terminologiei „client” – „beneficiar” (în unele norme se utilizează termenul „client” (art. 5 alin. (5), art. 7 alin. (5), art. 7/1 alin. (2) iar în altele „beneficiar” (art. 5 alin. (2), art. 7 alin. (6).

4.6.2. La pct. 8 (Art. 7¹ alin. (4) „Dreptul de semnătură se exercită olograf și electronic, cu menționarea clară a numelui, prenumelui și a numărului de înregistrare din certificatul de atestare tehnico-profesională” menționăm, că Legea privind identificarea electronică și serviciile de încredere, nr. 124/2022, nu specifică/stabilește posibilitatea ca semnătura electronică să conțină „a numărului de înregistrare din certificatul de atestare tehnico-profesională”. În acest, sens, se propune ajustarea corespunzătoare, ori amendarea Legii nr. 124/2022. Conjuncția „și” la prima menționare în normă se propune a fi înlocuită cu conjuncția disjunctivă „sau”.

4.6.3. Pct. 8 (Se completează cu articolele 7/1 și 7/2 , cu următorul cuprins: „Articolul 7/1. Dreptul de semnătură (6) Cetățenii din alte state, care dețin titlul de arhitect în baza diplomei în sistem integrat de licență sau cu alt document similar care respectă condițiile de echivalență stabilite prin acte normative specifice, eliberat de instituțiile de învățământ superior recunoscute de Republica Moldova, inclusiv certificate de atestare, autorizații, etc., care acordă dreptul de semnătură pentru domeniile menționate la alin. (1) și (3), au drept de semnătură în aceleași condiții ca și cetățenii Republicii Moldova) se propune completarea cu cuvintele „(după atestarea și obținerea certificatului de atestare tehnico-profesională)”. Această precizare este necesară pentru a asigura o egalitate de tratament a arhitecților din Republica Moldova cu cei din alte state, să nu să interpreteze că arhitecții din străinătate sunt scutiți de regula de atestare și de obținere a certificatului de atestare tehnico-profesională.

4.7.1. La pct. 10 (La Articolul 19: 3) alineatul (4) va avea următorul cuprins: „(4) Dreptul de a participa la concursul pentru deținerea funcției de arhitect-șef al: raionului, regiunii de dezvoltare (după caz), municipiului, orașului îl au arhitecții sau urbanistii, atestați (cu drept de semnătură), cu studii de licență și de master ori studii postuniversitare în domeniul amenajării teritoriului, urbanismului și arhitecturii) se propune completarea conjuncției disjunctive „ori” cu cuvintele „studii de licență și” (în caz contrar ar putea fi valabilă interpretarea că ar fi suficiente doar „studiile postuniversitare în domeniul amenajării teritoriului, urbanismului și arhitecturii”). Totodată, menționăm, că atribuțiile arhitectului-șef, prevăzute atât la alin. (6) din proiectul de lege, cât și în Legea privind autorizarea executării lucrărilor de construcție, nr. 163/2010, Legea privind principiile urbanismului și amenajării teritoriului, nr. 835/1996, și în proiectul Codului Urbanismului și Construcțiilor, nu impune atestarea, ci doar competențe manageriale (aprobă, avizează, verifică documentația de urbanism/proiect, acte permissive etc).

4.7.2. La pct. 10 (La Articolul 19: 4) se completează cu alineatele (5) – (10) cu următorul cuprins: (8) Arhitectul-șef este coordonatorul tuturor activităților de amenajare a teritoriului și de dezvoltare urbanistică generală a localității, este subordonat direct Primarului și colaborează cu toate compartimentele din cadrul Primăriei și cu serviciile publice de sub autoritatea Consiliului local al administrației publice locale) se propune substituirea cuvintelor „de amenajare a teritoriului și de dezvoltare urbanistică generală” cu textul „activităților prevăzute la alin. (6)”. În același articol (19), pentru a desemna competența arhitectului-șef se utilizează diferite terminologii și chiar având un conținut diferit (la alin. (6) se stabilește că „Arhitectul-șef desfășoară o activitate de interes public, ale cărei scopuri

principale sunt dezvoltarea durabilă a comunității, coordonarea activităților de dezvoltare teritorială (amenajarea teritoriului și urbanism), protejarea valorilor de patrimoniu și a calității arhitecturale la nivelul unității administrativ-teritoriale”.

4.7.3. În pct. 10 (Articolul 19: 4) se completează cu alineatele (5) – (10) cu următorul cuprins: (10) *În scopul încurajării cooperării între comunități și susținerea coeziunii teritoriale, dezvoltării urbane și rurale durabile, precum și în cazul neocupării funcțiilor de arhitect-șef din cadrul administrațiilor publice locale din localitățile din componența unității teritorial-administrative, din cauza lipsei de specialiști în domeniul amenajării teritoriului, urbanismului și arhitecturii, precum și în vederea asigurării furnizării în comun a serviciilor publice specifice domeniului amenajarea teritoriului, urbanism și arhitectură (inclusiv elaborarea și implementarea documentațiilor de amenajare a teritoriului și de urbanism necesară pentru dezvoltarea durabilă a localităților urbane și rurale), ori prestarea, în general, a activităților specifice arhitectului-șef, se constituie asociații de dezvoltare intercomunitară, la decizia consiliilor locale ale administrațiilor publice locale, în condițiile Legii nr. 436/2006 privind administrația publică locală”) după cuvintele „componența unității teritorial-administrative” urmează a fi completate cu cuvintele „de nivelul doi sau de nivel special”, precum și urmează a fi substituite cuvintele „ale administrațiilor publice locale” cu cuvântul „interesate”.*

4.7.4. La pct. 10 (art. 19 alin. (9) *Arhitectul-șef asigură elaborarea și respectarea planurilor urbanistice generale, zonale și de detaliu, conformitatea autorizațiilor de construire/desființare cu prevederile documentațiilor de urbanism, organizează și coordonează activitatea de informare și consultare a populației în procesul de elaborare sau revizuire a planurilor urbanistice generale și de detaliu) se propune completarea după cuvintele „documentațiilor de urbanism” cu cuvântul „aprobate”.*

4.8.1. La pct. 12 (art. 20¹ alin. „(6) *Statul, în condițiile Legii nr.86/2020, acordă sprijin financiar și material pentru dezvoltarea organizațională a Ordinului Arhitecților și pentru implementarea proiectelor conform priorităților stabilite de Guvern pentru fiecare domeniu de dezvoltare. Resursele alocate în acest scop sunt prevăzute în bugetul de stat și în bugetele unităților administrativ-teritoriale” reiterăm, că distingerea unei asociații obștești concrete în acordarea sprijinului financiar și material din resursele publice încalcă regula prevăzută de Legea nr. 86/2000 care stabilește acordarea sprijinului financiar (prin concurs).*

4.8.2. Pct. 12 (art. 20¹ alin. (14) *În vederea protejării dreptului de autor Ordinul Arhitecților va crea în cadrul său un serviciu pentru prevenirea și combaterea plagiatului sau fake-urilor în arhitectură și design) urmează a fi reexaminat în comun cu autoritatea abilitată pentru înregistrarea/înscrierea dreptului de autor și a drepturilor conexe (Agenția de Stat pentru Proprietatea Intelectuală) sub aspectul că domeniul/mecanismele de protecție a dreptului de autor și conexe sunt obiectul Legii privind dreptul de autor și drepturile conexe, nr. 230/2022.*

4.8.3. La pct. 12 (alin. (9) *În Ordinul Arhitecților pot adera practicieni și specialiști din alte domenii, care au adus o contribuție semnificativă la dezvoltarea Ordinului Arhitecților, în proiectare, construcție, cercetare științifică în domeniul arhitecturii, amenajării teritoriului și*

urbanismului, sisteme geoinformaționale, protejarea monumentelor istorice, istorie și arheologie), în caz de funcționare ca organ de autoadministrare al arhitecților, se propune completarea cu cuvintele „conform statutului Ordinului”.

4.8.4. La pct. 12 (art. 20/2. Atribuțiile Ordinului Arhitecților (1) Ordinul Arhitecților are următoarele atribuții: k) gestionează Registrul Național al Arhitecților) considerăm că o asemenea atribuție nu poate fi încredințată uneia dintre asociațiile obștești și ar putea fi încredințată Ordinului Arhitecților doar în cazul în care va fi acționa ca organ de autoadministrare al arhitecților.

4.8.5. La pct. 12 (art. 20² alin. (1) lit. n) participă la concursurile organizate de administrațiile publice locale pentru ocuparea funcțiilor de arhitecți șefi a raioanelor, municipiilor și orașelor) se propune completarea cu cuvintele „la decizia autorităților administrației publice locale”.

4.8.6. La pct. 12 (Art. 20⁹) alin. (1) „La nivelul regiunilor de dezvoltare Nord, Centru, Sud, Unitatea Teritorială Autonomă Găgăuzia (Gagauz-Yeri), municipiul Chișinău, cu cel puțin 25 de membri, precum și în municipii și orașe după caz, se vor înființa prin liberă asociere filiale teritoriale ale Ordinului Arhitecților” intră în contradicție cu alin. (3) care stabilește că „În cadrul unui raion sau într-o zonă formată din două sau mai multe raioane limitrofe, precum și în municipiul Chișinău se poate înființa o singură filială a Ordinului Arhitecților”. Soluția ar putea fi excluderea din proiect a referințelor privind crearea filialelor pe bază de raion.

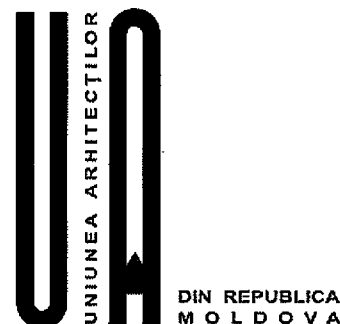
În contextul celor expuse, susținem aprobarea proiectului de lege, cu propunerile sus-menționate de ajustare, modificare și completare.

Cu respect,

Viorel FURDUI
Director Executiv al CALM

Ex. Igor Cristal, expert CALM
igor.cristal@calm.md

Str. Pușkin 44, MD-2005
Chișinău, Republica Moldova
Telefon: 241 721, 240 253

nr. 16 din 12 octombrie 2023
la nr. ____ din ____ 2023

**Ministerul Infrastructurii
și Dezvoltării Regionale,**

Uniunea Arhitecților din Republica Moldova a studiat adresarea MIDR nr. 09-5081 din 02.10.2023 cu privire la examinarea repetată a propunerilor de modificare a Legii cu privire la activitatea arhitecturală nr. 1350/2000 după procedura de avizare și comunică următoarele.

A. În continuare se susține integral tendința de a amplifica rolul arhitecturii, urbanismului și amenajării teritoriului în activitățile socio-economice promovate la nivel național, regional, raional, municipal și local și se consideră benefică accentuarea rolului organizării concursurilor de arhitectură, urbanism și amenajare a teritoriului.

B. Se menționează accentuarea noțiunii "dreptului de autor" prin trecerea expres în proiectul legii a prevederilor Legii nr. 230/2022 privind dreptul de autor și drepturile conexe și se susține inițiativa de organizare a concursurilor pentru deținerea funcției de arhitect șef al unităților administrativ-teritoriale.

C. Spre regret, propunerile Uniunii Arhitecților cu privire la activitatea de înființare a Ordinului Arhitecților din Republica Moldova și a Registrului Național al Arhitecților, exprimată prin precizări și completări nu au fost luate în considerare, în special, privind problema: de ce competența de atestare sau obținere a dreptului de semnătură revine organului central de specialitate al administrației publice în domeniul amenajării teritoriului, urbanismului și construcțiilor, iar responsabilitățile juridice și disciplinare pentru încălcările membrilor revin Ordinului Arhitecților?

D. Concomitent, se poate menționa, că Codul deontologic al profesiei de arhitect nu a devenit prerogativa legii.

Președintele Uniunii Arhitecților

Iurie POVAR

CONGRESUL AUTORITĂȚILOR LOCALE DIN MOLDOVA
str. Columna 106 A, Chișinău, Republica Moldova (secretariat)
tel: 22-35-09, Fax: 22-35-29, mob. 079588547, info@calm.md, www.calm.md

Nr. 308 din 10 octombrie 2023

**Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării
Regionale al Republicii Moldova**

secretariat@midr.gov.md
alexei.bosneaga@midr.gov.md

copie:
Cancelaria de Stat
cancelaria@gov.md

Aviz

*repetat la proiectul hotărârii de Guvern cu privire la aprobarea proiectului de lege pentru
modificarea Legii nr. 1350/2000 cu privire la activitatea arhitecturală (număr unic
706/MIDR/2023)*

1. Considerații generale

Congresul Autorităților Locale din Moldova (CALM) a examinat solicitarea Ministerului Infrastructurii și Dezvoltării Regionale nr. 09-5081 din 02.10.2023 de a prezenta aviz repetat asupra proiectului hotărârii de Guvern cu privire la aprobarea proiectului de lege pentru modificarea Legii nr. 1350/2000 cu privire la activitatea arhitecturală (număr unic 706/MIDR/2023) [în continuare - proiectul de lege].

CALM a analizat prevederile proiectului de lege prin prisma respectării principiilor constituționale ale autonomiei locale, precum și intereselor autorităților administrației publice locale, corelate cu interesele cetățeanului.

2. Legislația aplicabilă

- Constituția Republicii Moldova, adoptată la 29 iulie 1994;
- Legea privind administrația publică locală nr.436/2006;
- Legea nr. 1350/2000 cu privire la activitatea arhitecturală;
- Legea nr. 86/2000 cu privire la organizațiile necomerciale;
- Legea nr. 438/2006 privind dezvoltarea regională în Republica Moldova;
- Legea cu privire la calitatea în construcții nr.721/1996;
- Legea privind principiile urbanismului și amenajării teritoriului nr.835/1996;
- Legea cu privire la autorizarea executării lucrărilor de construcție nr.163/2010;
- Legea nr. 86/2011 cu privire la simbolurile publice;
- Legea nr.230/2022 privind dreptul de autor și drepturile conexe;
- Legea nr. 133/2011 privind protecția datelor cu caracter personal;

- Hotărârea Guvernului nr.56/2017 cu privire la Consiliul Național de Planificare a Teritoriului;
- Hotărârea Guvernului nr.329/2009 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la atestarea tehnico-profesională a specialiștilor cu activități în construcții.

3. Constatări principale:

Autorul proiectului de lege a acceptat toate propunerile de principiu expuse anterior de către Congresul Autorităților Locale din Moldova. Considerăm că versiunea actuală a proiectului de lege este una considerabil îmbunătățită, totuși acesta mai conține anumite îmbinări de cuvinte care nu corespund unei terminologii adecvate tehnicii legislative, și anume: „*organelor executive ale consiliilor locale*” (corect: „autorități publice executive”), „*unității teritorial-administrative*” (corect: „unități administrativ-teritoriale”), „*Consiliului local al administrației publice locale*” (corect: „Consiliului local”).

Consiliile arhitectural-urbanistice sunt entități care emit avize consultative. De principiu, poate fi instituită obligativitatea procedurală de prezență obligatorie a avizului Consiliului arhitectural-urbanistic (în speță, la consultarea documentației de urbanism elaborate), însă **avizul consultativ nu trebuie aprobat de consiliul local**, așa cum se propune prin proiectul de lege („*Avizele eliberate de consiliul arhitectural-urbanistic se supun deliberării și aprobării de Consiliile locale*”), ci se aprobă documentația de urbanism, ținând cont de recomandările din avizul respectiv.

4. Propuneri asupra proiectului de lege.

Se propun atenției următoarele modificări și completări ale proiectului de lege:

4.1. La pct. 6 (Articolul 5: 4) alineatul (3) va avea următorul cuprins: „(3) Concursurile de soluții arhitecturale și urbanistice se desfășoară în mod obligatoriu prin deciziile **organelor** executive centrale și locale, ale **organelor** executive ale consiliilor locale, precum și la inițiativa asociațiilor de arhitecți profesioniști, în cazurile de amplasare și proiectare a obiectelor de importanță națională, regională (inclusiv regiuni de dezvoltate) și locală (raională, municipală, comunală/intercomunală, etc.), a obiectelor situate în zonele adiacente drumurilor naționale, precum și pe teritoriul ariilor naturale protejate de stat și rezervațiilor cultural-naturale, finanțate atât din mijloacele publice, cât și din alte surse”) este necesară **substituirea cuvântului „organelor” cu cuvântul „autorităților”** (terminologia Legii nr. 436/2006, art. 1).

4.2. În pct. 7 (La Articolul 6: 1) alineatele (1) și (2) vor avea următorul cuprins: (2) *Avizul favorabil al consiliului arhitectural-urbanistic este obligatoriu pentru amplasarea și determinarea soluției spațial-planimetrice a tuturor obiectelor sociale și publice în unitățile teritorial-administrative, a obiectelor pentru care, prin certificatul de urbanism, a fost solicitată elaborarea unui plan urbanistic zonal sau de detaliu, precum și a obiectelor amplasate în zonele administrative ale unității teritorial-administrative, în spațiile verzi din intravilanul localităților, zone protejate, etc. Avizele eliberate de consiliul arhitectural-urbanistic se supun deliberării și aprobării de Consiliile locale*”) este necesară **substituirea cuvintelor „teritorial-administrative” cu cuvintele „administrativ-teritoriale”; substituirea cuvântului**

„solicitată” cu cuvântul „prevăzută”; iar propoziția „*Avizele eliberate de consiliul arhitectural-urbanistic se supun deliberării și aprobării de Consiliile locale*” se propune a fi substituită cu propoziția: „Documentația specificată se prezintă spre examinare și aprobare de către Consiliile locale, fiind însoțită obligatoriu de avizele consiliilor arhitectural-urbanistice”. Menționăm, că sintagma „zonele administrative” nu satisface criteriul de claritate și previzibilitate a normei și urmează a fi precizat faptul ce se are în vedere prin „zone administrative”. Reiterăm, că avizele consiliilor arhitectural-urbanistice sunt niște concluzii/opinii consultative ale profesioniștilor în domeniu, de care factorul de decizie (consiliul local) urmează să ia act în procesul de aprobare a documentației de urbanism respective. Prin urmare, acestea nu trebuie aprobate, fiind parte a procedurii administrative, totodată, examinarea acestora de către consiliile locale are loc cu ocazia adoptării deciziilor de aprobare a documentației de urbanism, examinarea distinctă a acestor avize (și aprobarea lor) nu se justifică sub nicio formă.

4.3.1. La pct. 13 (Articolul 19: 4) se completează cu alineatele (5) – (10) cu următorul cuprins: (8) *Arhitectul-șef este coordonatorul tuturor activităților de amenajare a teritoriului și de dezvoltare urbanistică generală a localității, este subordonat direct Primarului și colaborează cu toate compartimentele din cadrul Primăriei și cu serviciile publice de sub autoritatea Consiliului local al administrației publice locale*) urmează a fi excluse cuvintele „al administrației publice locale”.

4.3.2. La pct. 13 (Articolul 19: 4) se completează cu alineatele (5) – (10) cu următorul cuprins: (9) *Arhitectul-șef asigură elaborarea și respectarea planurilor urbanistice generale, zonale și de detaliu, conformitatea autorizațiilor de construire/desființare cu prevederile documentațiilor de urbanism aprobate, organizează și coordonează activitatea de informare și consultare a populației în procesul de elaborare sau revizuire a planurilor urbanistice generale și de detaliu*) după cuvintele „planurilor urbanistice generale” urmează a fi completat cu cuvântul „, zonale”.

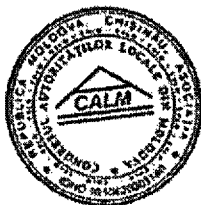
4.3.3. La pct. 13 (Articolul 19: 4) se completează cu alineatele (5) – (10) cu următorul cuprins: (10) *În scopul încurajării cooperării între comunități și susținerea coeziunii teritoriale, dezvoltării urbane și rurale durabile, precum și în cazul neocupării funcțiilor de arhitect-șef din cadrul administrațiilor publice locale din localitățile din componența unității teritorial-administrative de nivelul doi sau de nivel special, din cauza lipsei de specialiști în domeniul amenajării teritoriului, urbanismului și arhitecturii, precum și în vederea asigurării furnizării în comun a serviciilor publice specifice domeniului amenajarea teritoriului, urbanism și arhitectură (inclusiv elaborarea și implementarea documentațiilor de amenajare a teritoriului și de urbanism necesară pentru dezvoltarea durabilă a localităților urbane și rurale), ori prestarea, în general, a activităților specifice arhitectului-șef, se constituie asociații de dezvoltare intercomunitară, la decizia consiliilor locale interesate, în condițiile Legii nr.436/2006 privind administrația publică locală”) este necesară substituirea cuvintelor „teritorial-administrative” cu cuvintele „administrativ-teritoriale” (această obiecție este valabilă și pentru pct. 7 art. 6 1) (1), (2), de asemenea, se propune completarea cu propoziția: „Până la constituirea asociațiilor de dezvoltare intercomunitară, funcția respectivă va fi asigurată de către arhitectul-șef din*

unitatea administrativ-teritorială de nivelul doi sau de nivel special”. În practică, această normă se realizează și în prezent (certIFICATELE de urbanism și autorizațiile de construire se semnează de către arhitecții din raioane, fiindcă în majoritatea absolută a localităților rurale lipsesc arhitecți).

În contextul celor expuse, susținem aprobarea proiectului de lege, cu propunerile susmenționate de ajustare, modificare și completare.

Cu respect,

Viorel FURDUI
Director Executiv al CALM

Ex. Igor Cristal, expert CALM
igor.cristal@calm.md

COMISIA NAȚIONALĂ DE HERALDICĂ
DE PE LÂNGĂ PREȘEDINTELE REPUBLICII MOLDOVA

Bd. Ștefan cel Mare și Sfânt, nr. 154, MD-2073 Chișinău
E-mail: comisia_heraldica@prm.md

05 octombrie 2023

Nr. 04-19-342

Doamnei Angela ȚURCANU,
Secretar general,

**Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării
Regionale**

Piața Marii Adunări Naționale, nr. 1,
CHIȘINĂU-2012

Stimată Doamnă Secretar general,

În urma examinării repetate a proiectului hotărârii de Guvern cu privire la aprobarea proiectului de lege pentru modificarea *Legii nr. 1350/2000 cu privire la activitatea arhitecturală (număr unic 706/MIDR/2023)*, asupra căruia ne solicitați avizul, Comisia Națională de Heraldică de pe lângă Președintele Republicii Moldova Vă comunică lipsa obiecțiilor.

Cu deosebit respect,

Mariana ȘLAPAC,
Președintele Comisiei

MINISTERUL INFRASTRUCTURII ȘI DEZVOLTĂRII REGIONALE AL REPUBLICII MOLDOVA	
Nr. de intrare	10876
Indexul	
"06"	10 2023

Ministerul Dezvoltării
Economice și Digitalizării
al Republicii Moldova

Nr. 15-3130 din 10.10.2023

Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale

Copie: Cancelaria de Stat

Urmare examinării repetate a proiectului de hotărâre cu privire la aprobarea proiectului de lege pentru modificarea Legii nr. 1350/2000 cu privire la activitatea arhitecturală (*număr unic 706/MIDR/2023*), în limita competențelor funcționale, comunicăm următoarele.

La proiectul legii:

Potrivit Art. I pct.15, Capitolul V¹ din Legea nr. 1350/2000, Ordinul Arhitecților din Republica Moldova se înființează ca o organizație profesională, nonprofit, cu personalitate juridică, de interes public, cu patrimoniu și buget propriu, autonomă și independentă. Astfel, nu este stipulată forma organizatorică juridică a acestei organizații, care din context se deduce a fi asociație obștească.

Asociația obștească în condițiile Legii nr.86/2020 cu privire la organizațiile necomerciale (în continuare Legea nr.86/2020), este organizație profesională, necomercială, cu personalitate juridică, de interes public, cu patrimoniu și buget propriu, autonomă și independentă.

În acest sens, reiterăm obiecțiile expuse în avizul nr. 15-2762 din 07.09.2023.

Secretar general

Digitally signed by Voicu Ina
Date: 2023.10.10 14:09:14 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Ina VOICU

Ex. R. Niculcea, tel. 022 250-688

AGENȚIA DE STAT PENTRU PROPRIETATEA
INTELECTUALĂ A REPUBLICII MOLDOVA

Str. Andrei Doga nr. 24/1, MD-2024, Chișinău, Republica Moldova
Tel.: (+373-22) 400-508, email: office@agepi.gov.md
www.agepi.gov.md

STATE AGENCY ON INTELLECTUAL PROPERTY
OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA

24/1, Andrei Doga Str., MD-2024, Chisinau, Republic of Moldova
Tel.: (+373-22) 400-508, email: office@agepi.gov.md
www.agepi.gov.md

nr. 1563

din 10.10.2023

La nr. 09-5081
din 02.10.2023

**Ministerul Infrastructurii
și Dezvoltării Regionale**

*Piața Marii Adunări Naționale, nr. 1,
MD-2012, Chișinău, Republica Moldova*
secretariat@midr.gov.md
alexei.bosneaga@midr.gov.md

Agencia de Stat pentru Proprietatea Intelectuală a examinat repetat *proiectul de hotărâre cu privire la aprobarea proiectului de lege pentru modificarea Legii nr. 1350/2000 cu privire la activitatea arhitecturală (număr unic 706/MIDR/2023), autor – Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale* și, ținând cont de competența sa funcțională, comunică următoarele.

Referitor la amendamentul propus la art. 2 din Legea nr. 1350/2000 cu privire la activitatea arhitecturală (în continuare, Legea nr. 1350/2000), cu referire la noțiunea de “*operă de arhitectură*” reiterăm observațiile formulate prin avizul AGEPI nr. 1399 din 05.09.2023 în raport cu atribuirea calității de autor al operei de arhitectură arhitectului. Or, în sensul art. 3 al Legii nr. 230/2022, autorul este persoana fizică/persoane fizice care a/au creat opera. Astfel, ținând cont de cele expuse, inclusiv de prevederile art. 5 alin. (2) din Legea nr. 230/2022, se atestă că calitatea de autor al unui obiect protejat prin drept de autor nu presupune în mod obligatoriu și o calificare specială într-un domeniu sau altul. Or, atragem atenția că însuși prevederile art. 13 alin. (1) din Legea nr. 1350/2000 cu privire la activitatea arhitecturală (în continuare – Legea nr. 1350/2000) supusă amendării prin prezentul proiect, prevede că autor al operei arhitecturale se consideră persoana fizică prin a cărei muncă creatoare a fost elaborată opera.

Totodată, în contextul enunțat, se va revedea și sintagma “arhitect autor” atât din cuprinsul proiectului de lege, cât și din redacția în vigoare a Legii 1350/2000 (de ex. art. 1, 7, 14).

Suplimentar, raportat la noțiunile de “*operă de arhitectură*” și “*operă arhitecturală*”, reiterăm cele expuse cu privire la necesitatea uniformizării terminologiei, respectiv utilizarea unei noțiuni unice pe tot cuprinsul legii. Astfel, deși pe de o parte este clară intenția autorului de a reglementa noțiunea de “*operă de arhitectură*”, pe de altă parte se menține și noțiunea de “*operă arhitecturală*” (de ex. amendamentul propus la art. 13 alin. (1) și (2) din proiect). În acest context, se va revedea inclusiv titlul art. 13 și titlul cap. IV din Legea nr. 1350/2000, care conține sintagma “*operei arhitecturale*”.

Ținând cont de obiecțiile expuse cu referire la persoana considerată autor al operei de arhitectură, nu considerăm oportună modificarea propusă la art. 13 alin. (1).

Cu referire la alin. (2) al art. 13 din proiect, urmează a se ține cont de prevederile art. 16, în special alin. (2) din Legea nr. 230/2022 cu referire la opera comună, având în vedere că potrivit prevederilor Legii nr. 230/2022, dreptul de autor se constituie din drepturi patrimoniale și drepturi morale (personale nepatrimoniale). La fel, în condițiile art. 10 din Legea nr. 230/2022, drepturile morale și anume, dreptul la paternitate, dreptul la nume și dreptul la respectarea integrității operei sunt imprescriptibile și nu pot face obiectul vreunei renunțări sau înstrăinări. Iar drepturile patrimoniale exclusive ale autorului sau titularului dreptului de autor, de a permite sau de a interzice utilizarea operei sale, sunt prevăzute în art. 11 al Legii nr. 230/2022.

Propunerea de completare a art. 13 cu alin. (4) urmează a fi revăzută prin prisma art. 22 alin. (2) din Legea nr. 230/2022, potrivit căruia “protecția oferită de prezenta lege operelor de

arhitectură se extinde asupra: a) obiectelor de arhitectură; b) proiectelor de arhitectură și a documentației tehnice elaborate în baza lor; c) proiectelor de complexe arhitecturale”.

În altă ordine de idei, art. 13 alin. (4) lit. d) din proiect, prevede că dreptul de autor al arhitectului se extinde asupra proiectelor de intervenție asupra monumentelor istorice de categorie națională și locală (inclusiv complexul cercetărilor științifice, planșe grafice și piese scrise compartiment, arhitectura, machete) și a documentației tehnice în baza lor.

Or, art. 7 alin. (1) lit. i) și l) al Legii nr. 230/2022 specifică ca fiind obiecte protejate prin drept de autor operele de arhitectură, urbanistică și de artă hortică, precum și hărțile, planșele, schițele și lucrările tridimensionale din domeniul geografiei, topografiei, arhitecturii și din alte domenii ale științei. Totodată, potrivit art. 3 al Legii menționate, *“originalitatea”* denotă criteriul necesar pentru stabilirea caracterului de operă protejabilă prin drept de autor, care ia în considerare forma de exprimare intrinsecă a operei, din care trebuie să reiasă activitatea de creație intelectuală, talentul și personalitatea autorului care s-a exprimat prin efectuarea unor alegeri libere și creative. În speță, observăm că nu poate fi regăsit un astfel de caracter la proiectele de intervenție asupra monumentelor istorice de categorie națională și locală, dat fiind faptul că acestea trebuie să urmeze conservarea, restaurarea și consolidarea monumentelor istorice. Drept urmare, întru înlăturarea necorespunderilor enunțate, se va exclude cuprinsul lit. d) din art. 13 alin. (4) din proiectul de act normativ.

Referitor la amendamentul propus la art. 17, titlul acestuia denotă intenția de a reglementa drepturile morale și patrimoniale ale autorului operei de arhitectură, aspect ce corelează doar cu conținutul alin. (1) al aceluiași articol. Astfel, referitor la cuprinsul alin. (2) - (7) de la art. 17 din proiect, acestea nu corelează cu titlul art. 17, fapt pentru care se recomandă includerea în structura art. 13 din Legea nr. 1350/2000, care potrivit titlului acestuia, se referă la drepturile generale ale autorului operei de arhitectură.

Subsecvent, la alin. (4) din art. 17 din proiect, referitor la sintagma „drepturi exclusive”, reiterăm că dreptul patrimonial exclusiv al autorului de a permite sau a interzice utilizarea creației sale, cu detalierea modurilor de utilizare, este prevăzut la art. 11 din Legea 230/2022.

Cuprinsul alin. (7) de la art. 17 are caracterul unei obligații, însă ținând cont de prevederile generale cu referire la contract și libertatea contractuală a părților de a include/negocia diverse clauze, acest aspect trebuie să constituie un drept al persoanei de a include în contract prevederea respectivă.

În ceea ce privește alin. (8) de la art. 17, acesta se va exclude, deoarece ține de atribuțiile/obligățiile Uniunii Arhitecților sau ale Ordinului Arhitecților. De altfel, o asemenea reglementare se regăsește la art. 20² alin. (1) lit. f) din proiect, fapt pentru care, se recomandă să se evite dublarea prevederilor legale în acest sens. Totodată, atât la redacția alin. (8), cât și în tot cuprinsul proiectului, se recomandă să se evite utilizarea expresiei ”plagiatului și furtul proprietății intelectuale”, ținând cont că atât Legea 230/2022, cât și alte acte normative din domeniul proprietății intelectuale nu definesc atare noțiuni, dar utilizează conceptul de ”încălcarea drepturilor de proprietate intelectuală”.

În contextul celor expuse, în scopul neadmiterii unor neconcordanțe ale unor reglementări ce se conțin în două acte normative, se recomandă ca în procesul definitivării prezentului proiect de lege, să se țină cont de propunerile înaintate.

Director general

Digitally signed by Rusu Eugeniu
Date: 2023.10.10 16:32:35 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Eugeniu RUSU

**CENTRUL NAȚIONAL PENTRU PROTECȚIA DATELOR
CU CARACTER PERSONAL AL REPUBLICII MOLDOVA**

MD-2004, mun. Chișinău, str. Serghei Lazo, 48, tel: +373-22-820801, fax: +373-22-820807, www.datepersonale.md

Nr. 04-06/ 3094
Nr. unic 706/MIDR/2023

„ 10 ” octombrie 2023

**Ministerul Infrastructurii și
Dezvoltării Regionale**
e-mail: secretariat@midr.gov.md

Copie: Cancelaria de Stat
e-mail: cancelaria@gov.md

Centrul Național pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal al Republicii Moldova a examinat *proiectul de hotărâre cu privire la aprobarea proiectului de lege pentru modificarea Legii nr. 1350/2000 cu privire la activitatea arhitecturală, remis repetat spre avizare*, și, reieșind din competențele funcționale, comunică despre lipsa obiecțiilor și propunerilor.

Cu respect,

Digitally signed by Muntean Victoria
Date: 2023.10.10 16:23:06 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Victoria MUNTEAN
Director

Ex. Fialcovschi Rodica
Tel: (022) 811-816

MINISTERUL MUNCII ȘI PROTECȚIEI SOCIALE AL REPUBLICII MOLDOVA

MINISTRY OF LABOR AND SOCIAL PROTECTION OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA

МИНИСТЕРСТВО ТРУДА И СОЦИАЛЬНОЙ ЗАЩИТЫ РЕСПУБЛИКИ МОЛДОВА

str. Vasile Alecsandri 1, MD-2009, mun. Chișinău

Tel. +373 22 804 402, +373 22 804 496; e-mail: secretariat@social.gov.md web: <https://social.gov.md>

19/4075 din 12.10.2023

La nr. 09-5081 din 02.10.2023

**Ministerul Infrastructurii
și Dezvoltării Regionale**

Ministerul Muncii și Protecției Sociale a examinat repetat proiectul de hotărâre cu privire la aprobarea proiectului de lege pentru modificarea Legii nr. 1350/2000 cu privire la activitatea arhitecturală (**număr unic 706/MIDR/2023**), prezentat spre examinare și avizare și în limitele competențelor funcționale comunică susținerea acestuia fără propuneri sau obiecții.

Secretar General

Digitally signed by Iacub Alexandru
Date: 2023.10.12 15:49:45 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Alexandru IACUB

Ex.: Vera Șalunova
tel.: 022 804 485

**MINISTERUL FINANTELOR
AL REPUBLICII MOLDOVA**

12.10.2023 nr. 07/5-09/12818

La nr.09-5081 din 02.10.2023

Referitor la modificarea Legii nr.1350/2000

**Ministerul Infrastructurii
și Dezvoltării Regionale**
e-mail: secretariat@midr.gov.md

La demersul Ministerului Infrastructurii și Dezvoltării Regionale nr. 09-5081 din 02.10.2023 privind avizarea repetată a proiectului de hotărâre *cu privire la aprobarea proiectului de lege pentru modificarea Legii nr. 1350/2000 cu privire la activitatea arhitecturală* (număr unic 706/MIDR/2023), Ministerul Finanțelor, prin prisma domeniilor de competență, comunică lipsa obiecțiilor.

**Secretar general
al ministerului**

Digitally signed by Roșca Dina
Date: 2023.10.12 17:04:24 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Dina ROȘCA

✉ Eugeniu Verlan
☎ (022) 262-681
e-mail: eugeniu.verlan@mf.gov.md

Ministerul Energiei
al Republicii Moldova

Nr. 10-1602 din 5 octombrie 2023
La nr. 09-5081 din 02.10.2023

**Ministerul Infrastructurii și
Dezvoltării Regionale**
e-mail: secretariat@midr.gov.md

Urmare a examinării proiectului de hotărâre *cu privire la aprobarea proiectului de lege pentru modificarea Legii nr. 1350/2000 cu privire la activitatea arhitecturală (număr unic: 706/MIDR/2023)*, Ministerul Energiei, în limita competențelor funcționale, comunică lipsa propunerilor și obiecțiilor asupra acestuia.

Digitally signed by Parlicov Victor
Date: 2023.10.07 13:22:47 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Ministrul Energiei

Victor PARLICOV

*Ex: Dorel Cajocari
tel.: (022) 250 683*

**MINISTERUL CULTURII
AL REPUBLICII MOLDOVA**

MD-2012 str. Nicolae Iorga nr.21
e-mail: cancelaria@mc.gov.md
web: www.mc.gov.md

**MINISTRY OF CULTURE
OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA**

MD-2012 str. Nicolae Iorga nr.21
e-mail: cancelaria@mc.gov.md
web: www.mc.gov.md

Nr. 04/2-09/2663 din 03.10.2023

La nr. 09-5081 din 03.10.2023

**Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale
al Republicii Moldova**
secretariat@midr.gov.md

Urmare examinării repetate a proiectului de hotărâre *cu privire la aprobarea proiectului de lege pentru modificarea Legii nr. 1350/2000 cu privire la activitatea arhitecturală (număr unic 706/MIDR/2023)*, comunicăm despre lipsa obiecțiilor și propunerilor.

Ion BUDECI
Secretar de stat

Digitally signed by Budeci Ion
Date: 2023.10.03 16:04:21 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Ex.: R. Garconița
Tel: 022 823814

MINISTERUL MUNCII ȘI PROTECȚIEI SOCIALE AL REPUBLICII MOLDOVA

MINISTRY OF LABOR AND SOCIAL PROTECTION OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA

МИНИСТЕРСТВО ТРУДА И СОЦИАЛЬНОЙ ЗАЩИТЫ РЕСПУБЛИКИ МОЛДОВА

str. Vasile Alecsandri 1, MD-2009, mun. Chișinău

Tel. +373 22 804 402, +373 22 804 496; e-mail: secretariat@social.gov.md web: <https://social.gov.md>

19/3378 din 29.08.2023

La nr.18-69-8880 din 21.08.2023

**Ministerul Infrastructurii
și Dezvoltării Regionale**

Copie: Cancelaria de Stat

Ministerul Muncii și Protecției Sociale a examinat proiectul de hotărâre cu privire la aprobarea proiectului de lege pentru modificarea Legii nr. 1350/2000 cu privire la activitatea arhitecturală (**număr unic 704/MIDR/2023**), prezentat spre examinare și avizare și în limitele competențelor funcționale comunică susținerea acestuia fără propuneri sau obiecții.

Secretar General

Digitally signed by Iacub Alexandru
Date: 2023.08.29 14:34:32 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Alexandru IACUB

Ex.: Vera Șalunova
tel.:022 804 485

MINISTERUL CULTURII
AL REPUBLICII MOLDOVA

MD-2012 str. Nicolae Iorga nr.21
e-mail: cancelaria@mc.gov.md
web: www.mc.gov.md

MINISTRY OF CULTURE
OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA

MD-2012 str. Nicolae Iorga nr.21
e-mail: cancelaria@mc.gov.md
web: www.mc.gov.md

Nr. 04/2-09/2295 din 29. 08.2023

La nr. _____ din _____

Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale

secretariat@midr.gov.md
alexei.bosneaga@midr.gov.md

Copie: Cancelaria de Stat a Republicii Moldova

cancelaria@gov.md

Urmare examinării proiectului de hotărâre cu privire la aprobarea proiectului de lege pentru modificarea Legii nr. 1350/2000 cu privire la activitatea arhitecturală (număr unic 706/MIDR/2023), remis prin indicația Cancelariei de Stat nr. 18-69-8880 din 21.08.2023 (înregistrată la MC cu nr. 4090 din 22.08.2023), comunicăm următoarele.

Reieșind de la faptul că Legea nr. 1350/2000 cu privire la activitatea arhitecturală conține mai multe prevederi privind activitatea arhitecturală în domeniul restaurării monumentelor istorice, inclusiv prin descrierea *activității arhitecturale* la art. 2 „activitate de [...] coordonarea elaborării tuturor compartimentelor și fazelor proiectelor de urbanism și construcție (construcția nouă, reconstrucția, restaurarea, restabilirea, modernizarea, reparația capitală), supravegherea de autor a obiectivelor în stadiu de realizare, derularea cercetărilor științifice, [...]”, propunem următoarele obiecții și propuneri.

La punctul 2 din proiect, noțiunea „atestare” propusă pentru completarea articolului 2 din Legea 1350/2000, după textul „amenajării teritoriului și urbanismului,” se va completa cu textul „restaurării monumentelor istorice.”

La punctul 3 din proiect, la subpunctul 1) la literele a), c) și g), cuvintele „arhitecturii și urbanismului” se vor substitui cu textul „arhitecturii, amenajării teritoriului și urbanismului, și restaurării monumentelor istorice.”

Subsidiar, la litera b) se propune, după cuvintele „proiectarea și construirea obiectelor arhitecturale”, completarea pe final cu textul „, la proiectarea și executarea intervențiilor la obiectele de patrimoniu de importanță națională și locală.”

Totodată, atragem atenția asupra faptului că proiectarea intervențiilor asupra monumentelor istorice nu este activitate ce ține de creația arhitecturală, fiind o activitate care se bazează pe cercetare științifică în conformitate cu normele din domeniu, de regulă existând o singură soluție optimă pentru intervenția corectă. Astfel, organizarea concursurilor de intervenție la obiectele de patrimoniu pot fi admise în cazuri excepționale și nu pot fi reglementate ca măsură obligatorie. În acest sens, modificarea textului literei e), prin completarea cu cuvintele „de intervenții la obiectele de patrimoniu de importanță națională și locală” nu se acceptă.

La punctul 4 din proiect, alineatul (2) din cuprinsul nou se va completa, pe final, cu textul „, și de autoritatea administrației publice centrale în domeniul protejării patrimoniului cultural.”

La alineatul (4) la litera a) textul „restaurări de monumente,” se va exclude, din considerentul că alineatul (5) conține o prevedere aparte pentru acest gen de activitate.

La **punctul 5** din proiect, la subpunctul 1):

- alineatul (3) va avea următorul cuprins:

„(3) Concursurile arhitecturale și urbanistice se desfășoară în mod obligatoriu în cazurile de amplasare și proiectare a obiectelor de importanță națională, regională (inclusiv regiuni de dezvoltare) și locală (raională, municipală, comunală/intercomunală), a obiectelor situate în zonele adiacente drumurilor naționale, precum și pe teritoriul ariilor naturale protejate de stat și rezervațiilor cultural-naturale, finanțate atât din mijloacele publice, cât și din alte surse.”

Textul literei b) se propune a fi exclus, deoarece „ intervențiile reconstrucție, restabilire, modernizare, reutilare sau efectuare a altor lucrări, care presupun modificarea soluției spațial-volumetrică a monumentelor de arhitectură, istorie și cultură ...” nu corespund principiilor de intervenție asupra monumentelor. Dimpotrivă, art. 10 din Legea nr. 1530/1993 privind ocrotirea monumentelor prevede că „activitățile în domeniul ocrotirii monumentelor constau în: prevederea și asigurarea lucrărilor de [...] conservare și restaurare; prevenirea deteriorării, mutilării și demolării monumentelor; [...]”. Or, conform definițiilor de la art. 5 al aceluiași act normativ, *intervenție* este „totalitate a lucrărilor operate asupra monumentului sau a zonei lui de protecție: reparație, conservare, restaurare, reabilitare, sistematizare, amenajare, cercetare arheologică, precum și regenerare a mediului istorico-arhitectural;”, iar *mutilare* este „deteriorare a monumentului prin distrugerea, înlăturarea și modificarea arbitrară, totală sau parțială a elementelor, respectiv, a caracteristicilor lui interioare și exterioare sau prin adăugarea arbitrară de construcții noi pe terenul acestuia;”.

La **punctul 8** din proiect, cu referire la articolul 7¹, observăm că, deoarece alineatul (1) al noului articol enunță atestarea tehnico-profesională doar după domenii (arhitectură, amenajarea teritoriului, urbanism) și nu și după specialități, iar conform pct. 13 subpct 3) lit. c) din Regulamentul cu privire la atestarea tehnico-profesională a specialiștilor cu activități în construcții, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 207/2022, specialitatea *intervenții asupra monumentelor istorice și în cadrul siturilor istorice* este din domeniul arhitectură, textul alineatului (3) creează confuzii prin specificarea „supraveghere de autor și de verificare a lucrărilor de construcții, în domeniul protejării monumentelor istorice.”.

La **punctul 9** din proiect, la articolul 17 alineatul (1) se va completa cu litera d), care va avea următorul cuprins:

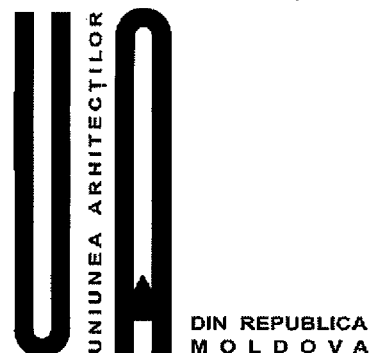
„d) proiectelor de intervenție asupra monumentelor istorice de categorie națională și locală (inclusiv complexul cercetărilor științifice, planșe grafice și piese scrise compartiment arhitectura, machete) și a documentației tehnice elaborate în baza lor.”

Completarea nu are drept scop dreptul de autor asupra operelor/obiectelor de arhitectură, urbanistice, peisajere sau artă plastică monumentală, ținând doar asigurarea dreptului de autor asupra documentației de proiect de intervenție (restaurare, conservare, reabilitare).

Ion BUDECI
Secretar de stat

Digitally signed by Budeci Ion
Date: 2023.08.29 17:30:22 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Str. Pușkin 44, MD-2005
Chișinău, Republica Moldova
Telefon: 241 721, 240 253

Nr.39/10
Din 04 09 2023

MINISTERUL INFRASTRUCTURII ȘI DEZVOLTĂRII REGIONALE

Uniunea Arhitecților din Republica Moldova a examinat propunerile de modificare a Legii cu privire la activitatea arhitecturală nr. 1350/2000 și comunicăm următoarele.

- A.** Se susține integral tendința de a amplifica rolul arhitecturii, urbanismului și amenajării teritoriului în activitățile socio-economice promovate la nivel național, regional, raional, municipal și local.
- B.** Se consideră benefică accentuarea rolului organizării concursurilor de arhitectură, urbanism și amenajare a teritoriului în scopul selectării celor mai reușite și novatorii soluții pentru dezvoltarea durabilă a localităților și teritoriilor, precum și revenirea la practica înființării consiliilor arhitectural-urbanistice de diferite ranguri.
- C.** Se menționează consolidarea noțiunii "dreptului de autor" prin trecerea expres în proiectul legii a prevederilor Legii nr.230/2022 privind dreptul de autor și drepturile conexe.
- D.** Se susțin propunerile de organizare a concursurilor pentru deținerea funcției de arhitect șef al unităților administrativ-teritoriale și de conturare a atribuțiilor și responsabilităților specifice acestei funcții.
- E.** Se consideră facilitară și se susține activitatea de înființare a Ordinului Arhitecților din Republica Moldova și a Registrului Național al Arhitecților, dar se solicită următoarele precizări și completări:
 - care este componența comisiei de atestare a arhitecților și urbanistilor constituită de către organul central de specialitate al administrației publice în domeniul amenajării

teritoriului, urbanismului și construcțiilor conform Legii nr.721/1996 privind calitatea în construcții și conform Regulamentului cu privire la atestarea tehnico-profesională a specialiștilor cu activități în construcții? Se vor regăsi în această componentă membrii Ordinului și Uniunii Arhitecților și în care proporții?

- de ce competența de atestare sau obținere a dreptului de semnătură revine organului central de specialitate al administrației publice în domeniul amenajării teritoriului, urbanismului și construcțiilor, iar responsabilitățile juridice și disciplinare pentru încălcările membrilor revin Ordinului Arhitecților?

- care va fi suportul material, financiar și imobiliar la momentul fondării Ordinului Arhitecților?

- care este sensul frazei “mijloace financiare obținute în urma desemnării procentuale”?

F. Codul deontologic al profesiei de arhitect este prerogativa legii, dar a unui forum al Ordinului Arhitecților, din care considerente se propune integrarea acestuia în textul proiectului dat de lege.

Vicepreșidinte UA

SERGIU BOROZAN

Digitally signed by Borozan Sergiu
Date: 2023.09.05 10:47:08 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

**AGENȚIA DE STAT PENTRU PROPRIETATEA
INTELECTUALĂ A REPUBLICII MOLDOVA**

Str. Andrei Doga nr. 24/1, MD-2024, Chișinău, Republica Moldova
Tel.: (+373-22) 400-508, email: office@agepi.gov.md
www.agepi.gov.md

AGEPI

IDNO 1015601000112

**STATE AGENCY ON INTELLECTUAL PROPERTY
OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA**

24/1, Andrei Doga Str., MD-2024, Chișinău, Republic of Moldova
Tel.: (+373-22) 400-508, email: office@agepi.gov.md
www.agepi.gov.md

nr. 1399

din 05.09.2023

**Ministerul Infrastructurii
și Dezvoltării Regionale**
*Piața Marii Adunări Naționale 1,
MD-2012, Chișinău, Republica Moldova*
secretariat@midr.gov.md

copie: **Cancelaria de Stat**
*Casa Guvernului, MD-2012,
Chișinău, Republica Moldova*
cancelaria@gov.md

La nr. 18-69-8880
din 21.08.2023

Agencia de Stat pentru Proprietatea Intelectuală (AGEPI) a examinat *proiectul de hotărâre cu privire la aprobarea proiectului de lege pentru modificarea Legii nr. 1350/2000 cu privire la activitatea arhitecturală (număr unic 706/MIDR/2023), autor – Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale* și, ținând cont de competența sa funcțională, comunică următoarele.

Dreptul de autor și drepturile conexe, protecția acestor drepturi și răspunderea pentru încălcarea lor se reglementează de Constituția Republicii Moldova, tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte, Legea nr. 230/2022 privind dreptul de autor și drepturile conexe (în continuare – Legea nr. 230/2022) și de alte acte normative din domeniu.

1. Conform art. 2 din proiectul de act normativ supus examinării, „*operă de arhitectură*” este rezultat al creației intelectuale în domeniul arhitecturii, amenajării teritoriului, urbanismului și de artă horticolă, realizat de un arhitect atestat sau de mai mulți arhitecți sub conducerea nemijlocită a arhitectului autor.

Art. 7 alin. (1) lit. i) al Legii nr. 230/2022 identifică drept obiecte protejate prin drept de autor operele de arhitectură, urbanistică și de artă horticolă, astfel fiecare dintre acestea, în mod separat, fiind obiecte ale dreptului de autor. Respectiv, pentru asigurarea clarității, considerăm oportună reformularea conținutului noțiunii de „*operă de arhitectură*” întru deslășirea faptului că operele de arhitectură nu le includ în sine pe cele de urbanistică și de artă horticolă.

Totodată, reieșind din noțiunea menționată, calitatea de autor al operei de arhitectură îi este atribuită arhitectului. Relevăm că în sensul art. 3 al Legii nr. 230/2022, autorul este persoana fizică/persoane fizice care a/au creat opera. Astfel, ținând cont de cele expuse, inclusiv de prevederile art. 5 alin. (2) din Legea nr. 230/2022, se atestă că calitatea de autor al unui obiect protejat prin drept de autor nu presupune în mod obligatoriu și o calificare specială într-un domeniu sau altul. Or, atragem atenția că însuși prevederile art. 13 alin. (1) din Legea nr. 1350/2000 cu privire la activitatea arhitecturală (în continuare – Legea nr. 1350/2000) supusă amendării prin prezentul proiect, prevede că autor al operei arhitecturale se consideră persoana fizică prin a cărei muncă creatoare a fost elaborată opera.

Suplimentar, reieșind din esența amendamentului, în sensul că practic noțiunea de „*operă de arhitectură*” o substituie pe cea de „*operă arhitecturală*”, reglementată de prevederile actuale ale Legii nr. 1350/2000, se consideră judicios să se coreleze acest aspect în tot cuprinsul legii, prin operarea amendamentelor corespunzătoare (de ex., inclusiv în noțiunile de „subiecți ai activității arhitecturale”, „soluție arhitecturală”, art. 7 alin. (1), titlul Cap. IV, etc. este utilizată noțiunea de „operă arhitecturală”).

2. Cu privire la art. 4, pentru asigurarea clarității, considerăm oportună introducerea precizărilor normative de rigoare în conținutul actului normativ supus examinării, în vederea explicării/definirii conceptului de “*supraveghere de autor*”.

3. Amendamentele propuse la art. 17 și 18 din Legea nr. 1350/2000 presupun o preluare fragmentară a unor prevederi din Legea nr. 230/2022, fapt ce comportă unele contradicții din punct de vedere conceptual. Astfel, pe de o parte prin art. 18 se intenționează a se reglementa drepturile morale și drepturile patrimoniale asupra operei de arhitectură cu trimitere la Legea nr. 230/2022, iar pe de altă parte, însuși redacția propusă la art. 17 conține unele reglementări cu referire la drepturile morale și patrimoniale ale autorului unui obiect protejat prin drept de autor, la caz, a unei opere de arhitectură.

Nemijlocit, cu referire la cuprinsul art. 17:

1) redacția alin. (1) se propune a se examina prin prisma art. 5 alin. (2) din Legea nr. 230/2022, potrivit căruia autorul beneficiază de protecția dreptului de autor asupra operei sale prin simpla ei creare. Pentru recunoașterea și protejarea dreptului de autor nu este necesară înregistrarea operei, nici alt act de notificare sau alte formalități. În condițiile art. 9 alin. (7), în corelare cu art. 4 lit. p) din Legea nr. 230/2022 și art. 7 alin. (2) lit. w) din Legea nr. 114/2014 cu privire la Agenția de Stat pentru Proprietatea Intelectuală, înscrierea operei în Registrul de stat al obiectelor protejate de dreptul de autor și drepturile conexe este facultativă, nu conferă drepturi și se supune unei taxe aprobate prin hotărâre de Guvern, iar AGEPI eliberează, în numele statului, adeverințe privind înscrierea obiectelor dreptului de autor și ale drepturilor conexe în Registrul de stat al obiectelor protejate de dreptul de autor și drepturile conexe.

Suplimentar, în esență, cuprinsul alin. (1) nu corelează cu însuși titlul art. 17. Or, reieșind din titlul art. 17 se observă intenția autorului de a reglementa dreptul de autor asupra operei de arhitectură, iar alin. (1) vizează mai multe obiecte protejate prin drept de autor (opere de arhitectură, urbanistice, de artă horticola și opere de artă aplicată (design), conform art. 7 alin. (1) lit. i) și j) din Legea nr. 230/2022). Totodată, se propune a se analiza opțiunea de revizuire a titlului art. 17, după cum urmează: “Articolul 17. Dreptul de autor asupra operei de arhitectură.”;

2) redacția alin. (2) dublează parțial atât prevederile în vigoare ale art. 13 alin. (1) (cel de-al doilea enunț) și alin. (2) din Legea nr. 1350/2000, cât și prevederile art. 16 din Legea nr. 230/2022.

În context se propune a se revedea amendamentul propus la art. 17 alin. (2) din proiect, **inclusiv art. 13 alin. (2)** din Legea nr. 1350/2000, care se contrazice cu regimul juridic aplicabil operei comune reglementat de art. 16 din Legea nr. 230/2022. La fel, art. 13 alin. (3) din Legea nr. 1350/2000 conține unele drepturi ale arhitectului autor ale operei de arhitectură, pe când, potrivit proiectului, unele drepturi ale acestuia se propun și în art. 17 din aceeași lege, fapt ce impune o analiză suplimentară a acestui aspect.

3) potrivit alin. (4) art. 17 din proiect, “autorului operei de arhitectură îi aparțin următoarele drepturi exclusive asupra proiectului său”, fiind enumerate careva drepturi în acest sens. Sintagma “drepturi exclusive” este specifică drepturilor patrimoniale ale autorului sau titularului dreptului de autor reglementate la art. 11 din Legea nr. 230/2022, pe când, potrivit proiectului de act normativ supus examinării, art. 18 este cel care nemijlocit trebuie să conțină reglementări cu referire la drepturile patrimoniale ale operei de arhitectură.

Totodată, reieșind din prevederile alin. (4) lit. a), în cazul operelor de arhitectură create la comandă, dreptul de valorificare aparține persoanei care le-a comandat. Potrivit art. 34 alin. (1) din Legea nr. 230/2022, în cazul contractului de comandă pentru opere viitoare, în lipsa unei prevederi contrare, drepturile patrimoniale aparțin autorului. Concomitent, cuvântul “valorificarea” se va substitui cu cuvântul “utilizarea”, corespunzător conceptului reglementat de Legea nr. 230/2022.

În context, se propune revizuirea redacției alin. (4) din art. 17 din proiect prin prisma art. 11 și art. 34 alin. (1) din Legea nr. 230/2022;

4) redacția alin. (6) și (7) se referă la drepturile morale ale autorului, respectiv, dreptul la paternitate și dreptul la respectarea integrității operei, reglementate de prevederile art. 10 alin. (2) lit. a) și c) din Legea nr. 230/2022. Implicit, art. 18 din proiect, la fel, se referă într-o manieră generală la drepturile morale ale autorului operei de arhitectură.

Subsidiar, la alin. (7) se va ține cont de prevederile art. 22 alin. (3) și alin. (4) din Legea nr. 230/2022, potrivit cărora dreptul de transformare, adaptare și de alte modificări similare ale operei de arhitectură; dreptul la respectarea integrității operei, prevăzut la art. 10 alin. (2) lit. c) din aceeași lege nu se extind asupra modificărilor ce nu produc schimbarea aspectului exterior al operei;

5) alin. (10) necesită a fi reformulat, ținând cont de prevederile art. 9 alin. (7) și (10) din Legea nr. 230/2022, potrivit căruia AGEPI *înscrie* operele în Registrul de stat al obiectelor protejate de dreptul de autor și drepturile conexe. Totodată, relevăm că opera de arhitectură se subscrie în categoria operelor protejate prin drept de autor (art. 7 din Legea nr. 230/2022), dar nu și prin drepturi conexe (se va revedea inclusiv textul “înregistrarea obiectului dreptului de autor și/sau drepturilor conexe”);

6) alin. (11) se va exclude, deoarece nu este formulat corespunzător, inclusiv are un caracter general impropriu Legii nr. 1350/2000. De fapt, respectivele prevederi comportă caracterul unei norme ce conferă Guvernului temeiul legal de aprobare a regulamentului care va reglementa procedura de înscriere de către AGEPI a operelor în Registrul de stat al obiectelor protejate de dreptul de autor și drepturile conexe. De altfel, asemenea reglementări se regăsesc la art. 9 alin. (10) din Legea nr. 230/2022.

Cu referire la art. 18:

1) titlul articolului se va revedea prin prisma art. 10 și 11 din Legea nr. 230/2022. Astfel, se va ține cont că drepturile morale și patrimoniale aparțin autorului operei de arhitectură (inclusiv, titularului de drepturi, în cazul drepturilor patrimoniale), dar nu „asupra operei de arhitectură”;

2) la alin. (1), cuvântul “protejate” se va substitui cu cuvântul “reglementate”;

3) la alin. (2), se recomandă să se țină cont de principiul remunerației adecvate și proporționale în cazul utilizării operelor, reglementat de art. 35 din Legea nr. 230/2022. Totodată, Legea nr. 230/2022, nu reglementează conceptul de tarife minime ale remunerației de autor, aprobate de Guvern. La acest aspect, relevăm că Hotărârea Guvernului nr. 641/2001 despre tarifele minime ale remunerației de autor a fost abrogată prin Hotărârea Guvernului nr. 247/2023 cu privire la modificarea unor hotărâri ale Guvernului și abrogarea unei hotărâri a Guvernului.

În contextul celor relevate, generalizând propunerile/observațiile expuse supra, se recomandă revizuirea suplimentară a proiectului prin prisma prevederilor Legii nr. 230/2022, pentru a nu se admite reglementarea într-o manieră contradictorie a unor proceduri aplicabile operelor de arhitectură. Totodată, având în vedere că Legea nr. 230/2022 conține un șir de prevederi aplicabile regimului juridic al operelor de arhitectură (art. 7, 22), în acest caz, fiind aplicabile inclusiv prevederile cu referire la drepturilor morale și cele patrimoniale ale autorului acestor opere (art. 10 și 11), aspectele privind dreptul la remunerație în cazul utilizării lor (art. 35) și nu în ultimul rând, cele ce vizează asigurarea respectării drepturilor, măsurile, procedurile și mijloacele de apărare în cazul încălcării drepturilor autorilor sau titularilor de drepturi a acestor categorii de opere (cap. XIV), se recomandă a se analiza opțiunea reglementării unui articol cu caracter general cu referire la dreptul de autor asupra operelor de arhitectură, cu trimitere la Legea nr. 230/2022, aspect permis inclusiv de prevederile art. 55 din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative.

Directoare generală adjunctă

Digitally signed by Mogol Natalia
Date: 2023.09.05 16:13:35 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Natalia MOGOL

Ex.: Mihaela Berco

Tel.: 022188568

E-mail: mihaela.berco@agepi.gov.md

**CENTRUL NAȚIONAL PENTRU PROTECȚIA DATELOR
CU CARACTER PERSONAL AL REPUBLICII MOLDOVA**

MD-2004, mun. Chișinău, str. Serghei Lazo, 48, tel: +373-22-820801, fax: +373-22-820807, www.datepersonale.md

Nr. 04-06/ 2660
Nr. unic 706/MIDR/2023

„ 06 ” septembrie 2023

**Ministerul Infrastructurii și
Dezvoltării Regionale**
e-mail:secretariat@midr.gov.md

Copie: Cancelaria de Stat
e-mail:cancelaria@gov.md

Centrul Național pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal al Republicii Moldova a examinat *proiectul de hotărâre cu privire la aprobarea proiectului de lege pentru modificarea Legii nr. 1350/2000 cu privire la activitatea arhitecturală, remis spre avizare* și, reieșind din competențele funcționale, comunică despre lipsa obiecțiilor.

Totodată, examinând proiectul de hotărâre remis spre avizare, s-a determinat că secțiunea a 3-a a actului normativ reglementează înființarea Registrului Național al Arhitecților.

Vă informăm că potrivit art. 7⁶ alin. (1) al Legii nr. 467/2003 cu privire la informatizare și la resursele informaționale de stat, documentarea sistemelor și resurselor informaționale de stat este obligatorie.

Conform alin. (2) al aceluiași articol, documentele sistemelor și resurselor informaționale de stat sunt:

a) conceptul sistemului informațional, în care să fie definite: spațiul funcțional, structura organizatorică, spațiul informațional, spațiul tehnologic, securitatea sistemului informațional și protecția informației;

b) caietul de sarcini al sistemului informațional, care include cerințele funcționale și tehnice în conformitate cu care se creează sistemul informațional;

c) regulamentul resursei informaționale, care să cuprindă: reglementări privind drepturile și obligațiile subiecților raporturilor juridice aferente creării și ținerii resursei informaționale; modalitatea de ținere a resursei informaționale; procedura de înregistrare, modificare, completare și radiere a datelor; procedura de interacțiune cu furnizorii de date; măsuri privind asigurarea securității resursei informaționale.

Digitally signed by Colomiicenco Angela
Date: 2023.09.06 16:57:29 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Angela COLOMIICENCO
Director adjunct

Ex. Fialcowski Rodica
Tel: (022) 811-816

MD-2005, mun. Chișinău, str. Constantin Tănase, 7
www.mf.gov.md, tel.(022) 26-26-00, fax 022-26-25-17

05 septembrie 2023 nr. 09-03/233/1302

La nr. 18-69-8880 din 21 august 2023

*Referitor la proiectul legii pentru modificarea
Legii nr.1350/2000 cu privire la activitatea arhitecturală*

**Ministerul Infrastructurii
și Dezvoltării Regionale**

copie: Cancelaria de Stat

La indicația Cancelariei de Stat nr.18-69-8880 din 21 august 2023, Ministerul
Finanțelor a examinat proiectul de hotărâre cu privire la aprobarea proiectului de lege
pentru modificarea Legii nr. 1350/2000 cu privire la activitatea arhitecturală (***număr
unic: 706/MIDR/2023***) și, în limita atribuțiilor sale funcționale, comunică lipsă de
obiecții și propuneri.

Secretar general al ministerului

Digitally signed by Roșca Dina
Date: 2023.09.06 19:17:12 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Dina ROȘCA

Nr. 15-2762 din 07.09.2023

Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale

Copie: Cancelaria de Stat

Urmare examinării proiectul de hotărâre cu privire la aprobarea proiectului de lege pentru modificarea Legii nr. 1350/2000 cu privire la activitatea arhitecturală (*număr unic 706/MIDR/2023*), în limita competențelor funcționale, comunicăm următoarele.

La proiectul legii:

Potrivit Art. I pct.12, Capitolul V¹ din Legea nr. 1350/2000, Ordinul Arhitecților din Republica Moldova se înființează sub formă de Asociație obștească în condițiile Legii nr.86/2020 cu privire la organizațiile necomerciale (în continuare Legea nr.86/2020), ca organizație profesională, necomercială, cu personalitate juridică, de interes public, cu patrimoniu și buget propriu, autonomă și independentă.

Astfel, sub aspect conceptual, considerăm insuficiente argumentele expuse în nota informativă în vederea justificării intervenției statutului prin elaborarea proiectului de lege propus în condițiile în care libertatea de asociere este un drept fundamental, a cărui valorificare este expresia manifestării de voință conștientă și liberă.

Cu toate că art. 42 din Constituția Republicii Moldova consfințește doar libertatea de afiliere la sindicate, iar art. 41- libertatea de asociere în partide și alte organizații social-politice, în jurisprudența sa, Curtea Constituțională a apreciat raportat la art.4, că libertatea de asociere se interpretează și se aplică în concordanță cu tratatele la care Republica Moldova este parte, adică în sensul său deplin, garantat de instrumentele internaționale.

Totodată, potrivit art.3 din Legea nr.86/2020 cu privire la organizațiile necomerciale:

(1) Organizația necomercială se constituie benevol. Nimeni nu poate fi constrâns să fondeze organizații necomerciale, să devină membru al unei asociații

obștești sau să fie sancționat pentru că a fondat, pentru că este sau nu este membru al unei organizații necomerciale. Persoanele se pot asocia fără a fi obligate să-și înregistreze organizația.

Astfel, cadrul legislativ în vigoare permite constituirea unei astfel de asociații obștește pe principii de asociere benevolă.

Prin urmare, nota informativă urmează a fi revizuită în vederea expunerii argumentelor suficiente care justifică elaborarea proiectului de lege privind Ordinul Arhitecților din Republica Moldova.

Consecutiv, remarcăm reglementarea excesivă a activității AO Ordinul Arhitecților din Republica Moldova, or potrivit prevederilor art.5 alin.(10)-(11) din Legea nr.86/2020:

„(10) Statul poate institui reguli pentru organizațiile necomerciale în vederea prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului doar în măsura în care aceste reguli sunt conforme standardelor internaționale în domeniul drepturilor omului.

(11) Statul poate interveni în activitatea organizațiilor necomerciale doar dacă aceasta constituie o măsură necesară într-o societate democratică pentru a asigura securitatea națională, siguranța publică, apărarea ordinii sau prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății, a moralei, a drepturilor și libertăților altora.”

În context, proiectul actului normativ urmează a fi revăzut în scopul restrângerii ariei de reglementare, cu oferirea posibilității AO Ordinul Arhitecților din Republica Moldova de a-și stabili normele de activitate prin statut.

Secretar de stat

Digitally signed by Arpintin Veronica
Date: 2023.09.08 14:41:16 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Veronica ARPINTIN

Ex. R. Niculcea, tel. 022 250-688

Ministerul Energiei
al Republicii Moldova

Nr. 04-1314 din 5 septembrie 2023

La nr. 18-69-8880 din 21.08.2023

**Ministerul Infrastructurii și
Dezvoltării Regionale**

e-mail: secretariat@midr.gov.md

copie: Cancelaria de Stat

e-mail: cancelaria@gov.md

Urmare a examinării a proiectului de hotărâre *cu privire la aprobarea proiectului de lege pentru modificarea Legii nr. 1350/2000 cu privire la activitatea arhitecturală (număr unic 706/MIDR/2023)*, în limita competențelor funcționale, comunicăm lipsa propunerilor și obiecțiilor asupra acestuia.

Ministru

Digitally signed by Parlicov Victor
Date: 2023.09.09 17:32:04 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Victor PARLICOV

Ex. Direcția coordonarea politicilor și integrarea europeană, tel.: (022) 250 683

Piața Marii Adunări Naționale 1, mun. Chișinău, MD-2012, tel. +373-22-25-01-07, fax +373-22-23-40-64
E-mail: secretariat@energie.gov.md Pagina web: <https://energie.gov.md>